

ලබුනෝරුව කන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනවාසී අති පූජ්‍ය
මාන්කඩවල සුදස්සන හිමියන් විසින් 2013 ඔක්තෝබර් මස 13 වන
දින මාතලේ දී කරන ලද ධර්ම දේශනය මෙසේ ලිඛිත මාධ්‍යයෙන්
ඔබ අතට පත් කරමු.

දේශන විලාසයේ එන හඬ හැසුරුම් කියවීමේදී හමු
නොවන බැවින් ගැටළු සහගත තැන් හමුවිය හැකි වුවත්, මෙයින්
ඔබට ලබාගත හැකි ධර්මානුකූල අති විශාල බව කාරුණිකව
සිහිපත් කරමු.

තෙරුවන් සරණයි!

**නමොතස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමොතස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමොතස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස**

මේ පින්වත් පිරිස දැන් මේ සූදානම් වෙන්නේ ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ සද්ධර්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්නටයි. ඒ නිසා මේ අවස්ථාවේ දී බොහෝ ම හොඳින් බොහෝ ම උවමනාවෙන් මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්නට ඕනේ. විශේෂයෙන් මම හැමදාම මතක්කරනවා, නිවර්ණාධර්මයට නිතෙමි වූ ආශ්‍රව ගණයෙහි ලා වැටෙන වචන අපට හොඳට හුරු පුරුදුයි. නමුත් අනාශ්‍රව ස්වභාවයෙන් යුක්ත වචන අපේ මතකයේ රැඳෙන්නේ නෑ. කන් යොමුකරලා උවමනාවෙන් ම ඇහුවොත් විතරයි ඒවා අපේ මතකයේ යම් පමණක්වත් තියෙන්නේ.

ඒ නිසා මේ වෙලාවේදී හිත නොයෙක් අරමුණුවල දවන්නට හොඳි බොහෝ ම උවමනාවෙන්, ශ්‍රද්ධාවෙන් ධර්මය ශ්‍රවණය කරන්නට ඕන.

පින්වතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර විශාඛා මහාඋපාසිකාව විසින් කරවන ලද පූර්වාරාම විහාරයේ වාසය කරන කොට, සම්බුද්ධ කියලා ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ලා වන්දනා කරලා, එකත් පසෙක සිටිමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්නයක් අහනවා.

“ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මාරයා මාරයා කියලා කියනවා. කොපමණකින් මාරයා වෙනවද?” භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරනවා,

“සම්බුද්ධ, යම් තැනක ඇස තියෙනවා නම්, රූපය තියෙනවා නම්, චක්ඛු විඤ්ඤාණය තියෙනවා නම් එතන මාර හෝ මාර යන ප්‍රඥප්තිය යෙදෙනවා.”

ඒ වගේ ම කන, ශබ්දය, සෝත විඤ්ඤාණය කියලා මේ වගේ ස්පර්ශ ආයතන හය අරඹයා ම දේශනා කරනවා. මේ ධර්මයෝ ඇතිකල්හි මාර හෝ මාර යන ප්‍රඥප්තිය යෙදෙනවා.

ආපහු දවසක් ඔය විදියට ම සමිද්ධි භාමුදුරුවෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ලා අහනවා, “ස්වාමීන් වහන්ස, මේ සත්වයා, සත්වයා කියලා කියනවා. කොපමණකින් සත්වයෙක් වෙනව ද?” ඒ වෙලාවේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරනවා.

“සමිද්ධි, යම් තැනක ඇස තියෙනවා නම්, රූපය තියෙනවා නම්, චක්ඛු විඤ්ඤාණය තියෙනවා නම් එතන සත්ව හෝ සත්ව යන ප්‍රඥප්තිය පවතිනවා”

මේ විදියට ස්පර්ශ ආයතන හයම පෙන්නවා. මේ ස්පර්ශ ආයතන හය යම් තැනක තියෙනවා නම් එයා සත්ව පුද්ගලභාවයෙන් මිදිලා නෑ. සත්ව පුද්ගල භාවයෙන් මිදෙන්නේ නෑ කියන්නේ ජරා මරණයන්ගෙන් මිදෙන්නෙ නෑ. හැඩිමි, වැලපිමි, ශෝක කිරිමි, දුක් දොමනස්වලින් මිදිලා නෑ. ඒ ධර්මයන්ගෙන් යුක්තයි. එයා මාරයාගෙන් මිදිලා නෑ.

මාරයෝ පස් දෙනෙක් ඉන්නවා.

ස්කන්ධ මාර
ක්ලේශ මාර
අභිසංස්කාර මාර
මච්ච මාර
දේවපුත්ත මාර

ස්කන්ධ මාර කියලා කිවුවේ ඇහැ, රූපය, චක්ඛු, විඤ්ඤාණය කියන ටිකට. මේ ධර්මයෝ ඇති තැන එයා මරණයෙන් මිදිලා නෑ. මරණයට පමුණුවන නිසා මරණයට ගෙනියන නිසා මරණය නමැති ධර්මාවය උරුම කරවන නිසා මේ ස්කන්ධයෝ මාර යන නම ලබාගන්නවා.

ක්ලේශ මාර කිවුවේ අවිද්‍යා, තණ්හා, ආශ්‍රව, උපාදාන ආදී කෙලෙස් ටික. ජරා මරණයට පමුණුවන නිසා මරණයෙන් නොමිඳෙන නිසා මාර යන ප්‍රඥප්තිය ලබනවා.

අභිසංස්කාර මාර කියලා කියනවා පුණ්‍යාභිසංස්කාර, අපුණ්‍යාභිසංස්කාර, ආනෙඤ්ජානි සංස්කාර කියලා කමී කියලා අපි කියන්නේ. මෙන්න මේ කමීක්ෂය නොකළහමත්, ඒ කමී හේතුවෙනුත් ජරා මරණයන්ට පමුණුවන නිසා, ජරා මරණය උරුම කරවන නිසා මරණය ලබාදෙන අර්ථයෙන් මාර කියලා කියනවා.

සත්ව ප්‍රඥප්තිය තුල, මරණය නමැති ධර්මභාවය උරුමකරවන නිසා මව්වු මාර කියලා කියනවා. මරණ සංඛ්‍යාත මාරයා.

තව ඉන්නවා දේවපුත්ත මාර කියලා කෙනෙක්. පරනිමිමිත වසවර්ති දිව්‍ය ලෝකෙ. මෙයත් සත්වයන් අජරාමර වෙනවට අකමැතියි. වෙන මුකුත් හින්දා නෙවෙයි. දැන් මනුෂ්‍යයෝ ළඟත් බොහෝ විට තියෙනවනේ. තමන් යම් මට්ටමක ඉන්නවා නම්, තමන්ට පහළින් ඕන මට්ටමක හිටියට කමක් නෑ. තමන්ට වඩා ටිකක් උසස් වෙනවා නම් ඊර්ෂ්‍යා කරන ගතියක් තියෙනවනේ. අන්න ඒ ගතියයි තියෙන්නේ මේ මාරයගේ.

එයාට වඩා පහළින් ඉඳගෙන ඕන දෙයක් කළාට එයාගෙන් බලපෑමක් නෑ. දැන් අපි ගැන නම් බයවෙන්න දෙයක් නෑ. මොකද මාරයා කරන්න ඕන ටික අපිම කරගන්න බව දන්න නිසා එයාගේ බලපෑමක් නෑ. නමුත් නිවරණ ධර්ම දුරුවෙලා මේ කාම භූමි විෂය ඉක්මවන්න හැදුවොත් අන්න එතකොටයි මේ මාරයාගේ බලපෑම් එන්නේ. එහෙම හැතුව අපි මේ පුංචි සමටයක් වඩන්න හදනකොට තාවකාලිකව, එහෙම ඒවට එන්නේ නෑ. ඒකට බයවෙන්න එපා. අපි පොඩ්ඩක් ඇත්නම් මාර ධර්ම , මාර ධර්ම කියනවා. එහෙම නෑ.

නිවරණ ධර්ම දුරු වෙලා කාම භූමිය තරණය කරන්න හැදුවොත්, එයාගේ විෂය ඉක්මවා යන්න හදන නිසා එයා අකමැතියි. එයා කැමති වෙන්නේ ලෝකෙ එයාට පහතින් තියන්න නම්, එයා ජරා මරණ ස්වභාවයෙන් යුක්ත නම්, එයාට පහතින් ඉන්න කෙනා කොහොමත් ජරා මරණයෙන් යුක්තයිනේ. අන්න ඒ ස්වභාවයට පමුණුවන නිසා එයාට මාර කියලා කියනවා.

යම් තැනක ඇස, රූපය, වක්ඛු විඤ්ඤාණය තියෙනවා නම්, මෙන්න මේ පංච මාරයාගේ වසඟේ පවතිනවා. මාරයාට කැමැත්තක්

කළ හැකි තත්වට පත්වෙනවා. මාරයාගෙන් මිදිලා නෑ. එයා සත්ව හැඟීමෙන්, සත්වයා යන ස්වභාවයෙන් මිදිලා නෑ. ජරා මරණයන්ගෙන් මිදිලා නෑ.

බුදු රජාණන් වහන්සේ ලෝකෙ පහළ වෙලා, සම්මා සම්බුද්ධත්වයට පත්වුනා කියන්නෙ පංච මාරයන් ම දිනුවා.

‘පංච මාරෝ පිතො නාටො’

බුදුරජාණන් වහන්සේ ස්කන්ධ මාරයන්ගෙන් දිනුවා.
ක්ලේශ මාරයන්ගෙන් දිනුවා.
අභිසංස්කාර මාරයන් දිනුවා.
මච්ච මාරයන් දිනුවා.

මොකද ඇතිදේකට සාපේක්ෂවයි හැතිකම.

‘නත්ථි ජාතස්ස අමරණං’
උපන්නනුට නොමැරීමක් නැත.

බුදු රජාණන් වහන්සේ ඉපදීම හැති කළා. ඒ නිසා මරණයත් නැතැ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේවපුත්ත මාරයාත් දිනපු නිසා පස් මරුන් දිනුවා.

මේ පස් මරුන්ව පරාජය කරලා දිනුවොත් තමයි අපිටත් සසර දුකින් එතෙර වෙන්න පුළුවන් වෙන්නෙ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පස් මරුන් දිනලා අජරාමර තත්වට පත්වුනා. මාරයාගෙ නොදැක්මට ගියා. මාරයාගෙ ඇස අන්ධ කළා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා.

ඒ තත්වට පත්වෙච්ච භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, එබඳු වූ තත්වයට පත්වෙන්නට සම්මතට අනුශාසනා කළා. තමන් වහන්සේ පංච මාරයාගෙන් දිනලා, ලෝකයාට අනුශාසනා කළා පංච මාරයාගෙන්

මිඳෙන්නට. ඒ පංච මාරයාට හසුනොවෙන භූමිය අපි ඉස්සෙල්ලා ඉගෙනගන්නට ඕන.

මේ මාරයෝ පස්දෙනාගෙ නොදැක්ම වෙන්නෙ කුමන තැනකට ගියා ම ද කියන කාරණාව.

ඒ තැන දැනගෙන ඊට පස්සෙ ඒ තැනට යන මාරිය දැනගන්න ඕන. දැනගෙන ටික ටික හරි උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. අන්න එතකොට එයාට මාරයාගෙන් මිඳෙන්න පුළුවන්.

ඒ වගේ ම යම් තැනක ද, සත්ව පුද්ගල ප්‍රඥප්තිය පවතින්නෙ, සත්ව පුද්ගල ධර්මතාවය පවතින්නෙ, ඒ අනුව ජරා මරණ ධර්මතා පවතිනවා.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ සත්ව පුද්ගල භාවයෙන් මිදිලා, ඒ සත්ව පුද්ගල සන්නාහවල තියෙන ආශ්‍රවයන්ගෙන්, කෙලෙසුන්ගෙන් මිදිලා, ඒ සත්ව පුද්ගලයන්ට ඇතිවන ජරා මරණයන්ගෙන් මිදිලා. විමුක්ති මහසක් හදාගෙන, එබඳු ජරා මරණයන්ගෙන් මිදීම සඳහා, සත්ව පුද්ගල භාවයෙන් මිදීම සඳහා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ධර්ම දේශනා කරනවා.

අපි මෙතන දී ඉගෙනගන්නට ඕනෙ ඒ සත්ව පුද්ගල භාවයෙන් මිදුන තැන, මිදුන භූමිය මොකක්ද කියන එක. ඊට පස්සෙ ඒ සත්ව පුද්ගල භාවයෙන් මිදුන භූමියට යන මග මොකක් ද කියන එක හොයාගන්නට ඕන.

මේ ටික තමයි මුළු පිටකය පුරාවට ම නොයෙක් පද ව්‍යංජනයන්ගෙන් පෙන්නලා තියෙන්නෙ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, මේ මාර හෝ මාර යන ප්‍රඥප්තිය, සත්ව හෝ සත්ව යන ප්‍රඥප්තිය කියන ටික තියෙන්නෙ, ස්පර්ශ ආයතන හය ඇති තැන, ඇති කල්හි කියලා. අපි බලමු ඇස ඇති කල්හි, රූපය ඇති කල්හි, වක්ඛු විඤ්ඤාණය ඇති කල්හි, මේ මාර හෝ මාර ප්‍රඥප්තිය යෙදෙනවා.

ඇහැර, රූප, චක්ඛු විඤ්ඤාණා ඇති කල්හි කියලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙතෙන් දි අදහස් කරන්නේ මොකක් ද?

ඉඳුගෙන, හිටගෙන, නිදාගෙන ඇවිදින හතර ඉරියව්වේම පවතින ඇහැරක් තියෙනවා නම් කෙනෙකුට අන්න එයා ඇහැර තියෙන කෙනෙක්. ඉඳුගෙන හිටියත්, නිදාගෙන හිටියත්, රූපයක් බැලුවත්, නොබැලුවත් හතර ඉරියව්වේ ම ඇහැර තියෙනවා නම්, එයා ඇහැර තියෙන කෙනෙක්. එයා සත්ව යන ගණයට යන කෙනෙක්. එයා මාරයා එක්ක ඉන්නේ.

ඇහැර තියෙනවා නම් රූපය තියෙනවා යන ගණයට යනවා. රූපය තියෙනවා නම් ඇහැර තියෙනවා යන ගණයට යනවා. ඒ දෙන්නා තිබුනොත් චක්ඛු විඤ්ඤාණය තියෙනවා යන ගණයට යනවා.

ඉඳුගෙන, හිටගෙන, නිදාගෙන, ඇවිදින හතර ඉරියව්වේ ම ඉරියව් පවත්වන කෙනෙකුට කන තියෙනවා නම්, කන ඇති බව හැඟෙනවා නම්, අන්න ඒකට තමයි කන ඇති කල්හි කියලා කිවුවේ. කන තිබුනොත් ශබ්දයත් තියෙනවා. සෝත විඤ්ඤාණයත් තියෙනවා. ඒ ධර්මයෝ ඔක්කොම තියෙනවා.

ඒ වගේම සතතයෙන් ම, නිතර ම, හතර ඉරියව්වේ ම, නාසය, දිව, ශරීරය යම්කිසි කෙනෙකුට තියෙනවා නම්, මනස යම්කිසි කෙනෙකුට තියෙනවා නම්, මෙන්න මේ තැන මාර ධර්මය තියෙනවා සත්ව ප්‍රඥප්තිය තියෙනවා.

ලෝකේ කියන්නේ මේ ස්පර්ශ ආයතන හය නිරතුරුව ම තියෙන අය.

දැන් මේ පින්වතුන් ඔක්කෝටම ඇහැර, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය තියෙනවනේ.

තියෙනවා, හැම වෙලාවෙම තියෙනවනේ.

ඉඳුගෙන හිටියත්, නිදාගෙන හිටියත්, ඇවිද්දත්, ආහාර පාන ගනිද්දත්.

රූප බලන්නම ඕනෙ නෑ ඇහැ තියෙන්න. හැම වෙලාවෙම ඇහැ, කන, නාසය, දිව, ශරීරය තියෙනවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ සම්මේධි හාමුදුරුවන්ට දේශනා කරනවා,
“සම්මේධි, යම් තැනක ඇහැ නැද්ද, රූපය නැද්ද, චක්ඛු විඤ්ඤාණය නැද්ද, එතන මාර හෝ මාර ප්‍රඥප්තිය නැත. කන නැද්ද, ශබ්දය නැද්ද, සෝත විඤ්ඤාණය නැද්ද එතන මාර හෝ මාර ප්‍රඥප්තිය නැත. ඒ වගේ ම මේ අටලොස් ධාතුව ම යම් තැනක නැද්ද, එතන මාර හෝ මාර ප්‍රඥප්තිය නැත. සම්මේධි, යම් තැනක ඇහැ නැද්ද, රූපය නැද්ද, චක්ඛු විඤ්ඤාණය නැද්ද එතන සත්ව හෝ සත්ව යන ප්‍රඥප්තිය නැත.”

මේ විදියට ස්පර්ශ ආයතන හය ම පෙන්නුවා. ඒ ස්පර්ශ ආයතන හය ම, අටලොස් ධාතුව ම, යම් තැනක නැද්ද, එතන සත්ව හෝ සත්ව යන ප්‍රඥප්තිය නැත. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ පෙන්නන්නේ සලායතන නිරෝධයට තව නමක්.

දැන් අපි බලන්න ඕනෙ කොහොම ද මේ ස්පර්ශ ආයතන හය ම තියෙනවා කියන කාරණාව ලැබෙන්නේ. කුමක් නිසා ද එහෙම තියෙන්නේ. ස්පර්ශ ආයතන හය නැතිවෙන්නේ කොහොම ද කියන කාරණාව බලන්න ඕන.

මෙතන දී අපිට ඉඳුගෙන, හිටගෙන, නිදාගෙන, ඇවිදින හතර ඉරියව්වෙ ම පරිහරණය කරන ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය කියන යමක් ඉතිරි වුනේ කොහොම ද කියලා දන්නව ද?

ඇහැට පෙනුන රූපය ඉතිරිවෙච්ච නිසා.
කනට ඇහුන ශබ්දය ඉතිරිවෙච්ච නිසා.
නාසයට දැනුන ගන්ධය ඉතිරිවෙච්ච නිසා.
දිවට දැනුන රස ඉතිරිවෙච්ච නිසා.
කයට දැනුන පොර්ඨබ්බය ඉතිරිවෙච්ච නිසා.
මනසට දැනුන ධම්මාරම්මණය ඉතිරි වෙච්ච නිසයි එහෙම වෙලා තියෙන්නේ.
තව පැත්තකින් ගත්තහම ආයුහන සංඛාරා. කම් රැස්වෙච්ච නිසයි.

ඔය ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය කියන ඔක්කෝටම ඕවා තමයි අපිට තියෙන කමී නිමිති, සංඛාර. මම ඒක පැහැදිලි කරලා දෙන්නමි.

අපි ඇහෙන්න රූපයක් බැලුවොත්, බැලීමෙන් පස්සෙ, බලපු රූපය අපිට ඉතිරි වෙනවනේ. ඒ වගේ ගතියකින් පවතින අපේ මනසට, කණ්ණාඩියක් ඉදිරිපිටට ගිනිල්ලා මුණ බැලුවහ ම ඒ පෙනෙන ඡායාව හටගෙන නැතිවෙනවා කියලා දන්නෙ නෑ. හොඳට ඒ පෙනෙන රූපෙ නිමිති ගන්නවනේ. අරගෙන ඊට පස්සෙ කෙලේසයකින් ගැට ගහනවා මේ තමයි මගේ ඇස් දෙක කියලා බාහිර රූපය අරඹයා ආධ්‍යාත්මික සංයෝජනයක් අපිට උපදිනවා.

බාහිර වණී රූපය පිරිසිඳු නොදකින කම නිසා ඇහැ කියන එක අපිට උරුම වෙලා තියෙනවා. බාහිර ශබ්දය කියන එක පිරිසිඳු නොදකින නිසා කන කියන එක අපිට උරුම වෙලා තියෙනවා. ගන්ධය පිරිසිඳු නොදකින නිසා නාසය උරුම වෙලා තියෙනවා. රස පිරිසිඳු නොදන්න නිසා දිව උරුම වෙලා තියෙනවා. පොට්ඨබ්බය පිරිසිඳු නොදන්න නිසා කය උරුම වෙලා තියෙනවා.

මේ ස්පර්ශ ආයතන හයට යම් යම් අරමුණක් හම්බවුනහම, ස්පර්ශ නිරෝධයෙන් ඒ ආයතන නිරුද්ධයි කියන එක නොපෙනී, ඇති බවට පෙනෙන ලක්ෂණය නිසයි, මේ ස්පර්ශ ආයතන හය ම තියෙනවා වගේ හැඟීමක් අපට තියෙන්නෙ.

මේ ස්පර්ශ ආයතන හය ම තියෙනවා කියලා දැනෙන හැඟීම තියෙන්නෙ එක්ම මනෝ විඤ්ඤාණය හරහායි. මනෝ විඤ්ඤාණය නමැති සිතෙයි, ඇහැ, කන, නාසය, දිව, ශරීරය තියෙනවා කියන හැඟීම තියෙන්නෙ. එහෙම ධර්මාවයක් නෑ. නමුත් අපේ මනසෙ එහෙම යෙදෙනවා. ඒක අපිට තේරෙන්නෙ නෑ.

බුදු රජාණන් වහන්සේ අනිත්පැත්තට පෙන්නනවා, යම් තැනක ඇහැ නැද්ද, රූපය නැද්ද, චක්ඛු විඤ්ඤාණය නැද්ද, මාර යන ප්‍රඥප්තිය නොයෙදෙනවා. සත්ව යන ප්‍රඥප්තිය නොයෙදෙනවා කියලා.

එතන දි ඇහැ රූප චක්ඛු විඤ්ඤාණ නැද්ද කියන කාරණාව පෙන්නුවේ, යම්කිසි කෙනෙකුට දැකපු හැම දෙයක් ම අතීතයේ නිරුද්ධ

වෙච්ච බව මනසෙ එළඹ සිටිනවා නම්, නූපන්න ධර්මයෝ අනාගතයේ තවම නූපන්න බව මනසෙ එළඹ සිටිනවා නම්, වර්තමානයේ දී ඇහැර, රූප, චක්ඛු, විඤ්ඤාණය යෙදිලා යමක් පෙනෙයි නම් ඒ හේතු ටික නැතිවෙනකොට පෙනෙන දේ නැතිවෙනවා කියන තැනක මනස තියෙනවා නම්, ඵයාට ඇහැර හටගෙන නැතිවෙන එකක් මිස ඇහැර තියෙන එකක් නෙමෙයි.

ඇහැර නැති කල්හි කියලා කිවුවේ ඇහැර අවස්ථාවටත් පේන්නෙ නැති විදියට අන්ධ වෙනවා කියලා හෝ ඇහැර පරිහරණය නොකරනවා කියලා හෝ නෙවෙයි. ඇහෙන රූපයක් බලලා, ඒ බැලීමෙන් පස්සෙ ඇහැර නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක වෙනම සිද්ධියක්. ඇහැර ඇති බවක තබාගන්නවා කියන එක වෙනම සිද්ධියක්. මේක පටලවගන්න එපා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇහැර ඇති කල්හි කියලා දේශනා කළේ, ඇහෙන යම් පෙනීම් කෘත්‍යයක් කරලා, ඒ රූපය පෙනීම සමඟ ම පෙනුන ඇහැර ද නිරුද්ධ වෙනවා. නමුත් ඒ ඇහේ නිරෝධය වෙනුවට ඇහැර ඇති බවක මනස පවතිනවා නම් මෙන්න මේ ටිකෙයි කෙලේසෙ තියෙන්නෙ. එහෙම නැතුව අවස්ථාවට පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුව නැතිවෙනවා. නමුත් ඒ දර්ශන කෘත්‍යය කරන තැනකින් තියෙනවා නම් ඵයාට ඇහැර ඉතුරුවෙන්නෙ නෑ. ඇහැර නිරුද්ධ වෙනවා.

ඒ වගේ මේ ස්පර්ශ ආයතන හයම අතින් ධර්මයෝ නිරුද්ධ වෙලා, අනාගත ධර්මයෝ ඉපදිලා නෑ. වර්තමානයෙ ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත මේ ස්කන්ධ ටික ප්‍රත්‍ය නැතිවෙනකොට නැතිවෙනවා කියන නුවණ යම්කිසි කෙනෙකුට තියෙනවා නම් ඵයාට එකදු ආයතනයක් වත් ඉතුරු වෙන්නෙ නෑ.

නුවණින් ආයතන ටිකේ ඇත්ත දැකලා - පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුව නැතිවෙනවා කියන ඇත්ත - ඒ ඇත්ත නුවණින් දැකලා ආයතන ටික පරිහරණය කිරීම දෝෂ නෑ. පරිහරණය කළායින් පස්සේ ඉතුරුවෙන එකයි දෝෂෙ. ඕක තමයි තණ්හාව. තියාගන්න එක. රැස්කරන එකයි දෝෂෙ.

අපි අතහරින්න, අතහරින්න කියලා කතා කරනවා ඔන්න අතහරින්න ඕන තැන බලාගන්න.

මේ අල්ලාගන්න එක, රැස්කරන එක මොකක් ද කියලා හොඳට බලාගන්න. ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය මෙන්න මේ ටික. හටගෙන තිරුද්ධ වෙන දේ අල්ලාගන්නහම ඒවා ඇති බවක තියෙනවා. මේ විදියට සපර්ශ ආයතන හයට ම යම් යම් අරමුණක් ඇති වුනොත්, ඒ හැම අරමුණක් ම ඒ ඒ හේතු ගැටුන නිසා පෙර නොතිබීම අවස්ථාවටයි ඒ ඒ සිකන්ධ උපදින්නේ. හේතු ටික නැතිවෙනකොට ම ඒ සිකන්ධයෝ නැතිවෙනවා. ඒක තමයි ඇත්ත. නමුත් ඒ ඇත්ත පීචිතය නොවුනොත් එයාට ඉතුරු වෙන්නේ හටගත්ත ධර්මය තියෙන දෙයක් විදියට - තියෙන දේ පෙනෙනවා. පෙනුන දේ තියෙනවා තියෙන දේ ඇහෙනවා. ඇහුන දේ තියෙනවා. කියලා ඇති බවක මනස පිහිටනවා.

මේ ස්පර්ශ ආයතන හය ඇතිබවක මනස පිහිටියා ම තමයි මාර හෝ මාර ප්‍රඥප්තිය. සත්ව හෝ සත්ව ප්‍රඥප්තිය. ජරා මරණ දුක ඔක්කොම.

ඇන් ස්පර්ශ ආයතන හය ඇති බවක පිහිටන්න හේතුව මොකක් ද?

ඒ ස්පර්ශ ආයතනය උපදින වෙලාවේ දී, ස්පර්ශ ආයතනය යථා ස්වභාවය නුවණට හසු නොවී අභිනන්දිති, අභිවඩිති, අපීකේධාසාය තිට්ඨති, ඒ අරමුණේ සතුටු වෙයි නම්, සතුටු බවේ ගුණ කියයි නම් ඒ අරමුණේ බැසගෙන සිටී නම්, ඒකයි හේතුව.

ඇහැට රූපයක් පෙනෙනකොට, -මං හැමදාම මතක් කරලා තියෙනවා - රූපය කියන තැනින් නියෝජනය වෙනකොට ඒතන ඇහැත් තියෙනවා, චක්ඛු විඤ්ඤාණයත් තියෙනවා, චක්ඛු සම්මිසංසයත් තියෙනවා, චක්ඛු සම්මිසංසයෙන් උපන්න සියළු ම ධර්මා ටික නියෝජනය වෙලයි රූපය පෙනෙන්නේ.

යම් තැනක රූපය තිබුනොත් එකල්හි ඇහැත්, චක්ඛු විඤ්ඤාණයත් තියෙනවා යන ගණයට යනවා. පෙනෙන අරමුණ නැතිවුනොත් ඇහැත්, රූපයත්, චක්ඛු විඤ්ඤාණයත්, චක්ඛු සම්මිසංසයත් නැහැයි යන ගණයට යනවා.

පෙනෙන අරමුණේ සතුටු වුනොත්, සතුටු බවේ ගුණ කිවුවොත්, පෙනෙන අරමුණට බැසගෙන සිටියොත් එයා ඇහැටත් සතුටු වෙලා ඇහෙත් ගුණ කියලා ඇහැටත් බැසගෙන ඉන්නවා.

එයා වක්කු විඤ්ඤාණයේ සතුටු වෙලා, වක්කු විඤ්ඤාණයෙ ගුණ කියලා, වක්කු විඤ්ඤාණයෙ බැසගෙන ඉන්නවා යන ගණයට යනවා.

දැකපු දේ දැකීමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධයි කියන එක වෙනුවට ඇතිබව ඵලඹ සිටින්න හේතුව තමයි, පෙනෙන අවස්ථාවේ දී ඒ රූපය ඇත්ත කරගෙන, රූපය ඇත්ත වෙලා ඒකෙදි සතුටු වෙනවා නම් ඇලීමක් හෝ ගැටීමක් ඇතිවෙනවා නම් නැත්නම් ඇත්ත හෝ නොදන්නවා නම් - එක පරියායකින් ගත්තොත් රාග, ද්වේශ, මෝහ - තව පැත්තකින් ගත්තොත් අප්පේධාසාය නිව්ධිති, අනෙක් අවශේෂ කෙල්ලේස පැත්තකින් තැබේවා අප්පේධාසාය නිව්ධිති කියන්නෙ බැසගෙන පවතී නම්, පෙනෙන රූපයට නැඹුරු වෙලා මෙහෙම ඉදිරියෙන් රූපයක් තියෙන්නෙ කියලා බැලුවා නම් ඇති. ඒක පිළිගන්නා නම් ඇති.

නිතෙන් නොදුට මේ වණී සටහන අල්ලාගෙන නිටියා නම් ඒ ඇති. වෙන මුකුත් කරන්න ඕන නෑ. රූපය පරිහරණය කළා නම් ඇති. රූපය පරිහරණය කරනවා කියන්නෙ බලනවා කියන එක. ඇත්ත නොදන්නාකම නිසයි රූපය ඇත්ත වෙන්නෙ. රූපය ඇත්ත වුන නිසයි එහෙම පරිහරණය කරන්නෙ. එහෙම කළොත් ඒකෙ තියෙන ලක්ෂණය තමයි හටගෙන නිරුද්ධ වෙනවා වෙනුවට උපන්න දේ ඇතිබවක පවත්වනවා මනස. ඔන්න එතකොට එයාට ඇහැ, රූප, වක්කු විඤ්ඤාණ තියෙනවා. තියෙන්න හේතුව අරමුණු ඉපදුන වෙලාවෙදි ඇත්ත නොදැක, ඒ අරමුණු මුලා සහිතව පරිහරණය කිරීම. නැත්නම් ඇලීමෙන්, ගැටීමෙන් පරිහරණය කිරීම, නැත්නම් ඒ අරමුණු ඇත්ත වෙලා අරමුණට නැඹුරු වුන මනසක් පැවැත්වීම. ඔන්න ඕක තමයි හතර ඉරියවුවේ ම පවතින ඇහැක් හැදෙන්න හේතුව.

ටීට පස්සෙ හටගෙන නිරුද්ධ වෙන ශබ්දය, හටගෙන නිරුද්ධ වෙනවා වෙනුවට, ඇති බවක ඵලඹ සිටින්නෙ ඉඳුගෙන, නිටගෙන, නිදාගෙන, ඇවිදින හතර ඉරියවුවෙම පරිහරණය කරන කනක්

නියෙනවා යන ගණයට යන්නේ, ශබ්දය අහන වෙලාවේ දී ඒ ශබ්දයෙ ඇත්ත නොදැන ඒ ශබ්දය අභිනන්දිති, අභිවඩිති, අප්තේධාසාය තිට්ඨති. ඒ ශබ්දයෙ සතුටු වෙනවා නම්, ඒකෙ ගුණ කියයි නම්, ඒකට බැසගෙන හෝ පවති නම්, ඒක ඇත්ත වේ නම්, එයාට බැනුමක් ම වෙනවා. ගුණ වචනයක් ම වෙනවා. ඇත්ත වුනාම ඒ වචනෙ ඇත්තමයි එතකොට දුක එන්න එයාට බැනපු දෙයක් හෝ සැප එන්න සතුටුවෙන වචනයක් හෝ වෙනවා, ඒ වචනෙ. ඒ වචන ඇත්ත වෙච්ච මනසකට තමයි හැමවෙලේ ම ඇලිම්, ගැටිම් දෙක එන්නේ. රූපය ඇත්ත වෙච්ච මනසකට තමයි හැම වෙලේ ම ඇලිම් ගැටිම් දෙක එන්නේ.

ඒ රූපයෙ, ශබ්දයෙ යථා භූත ස්වභාවය නොදැකීමයි ඒක ඇත්ත වෙන්න හේතුව. ඇත්ත වෙච්ච නිසයි ඇලිම්, ගැටිම් දෙක එන්නේ.

මෙන්න මෙබඳු මනසක් පැවැත්වීමයි ශබ්දය, සෝත වික්ඳ්ඤාණය, කන කියන ටික ඉතුරු වෙන්න හේතුව. නාසය, දිව, කය කියන ටික දකින්න හටගෙන නිරුද්ධ වෙන ස්වභාවයෙන් යුක්ත ඒ ධර්මා ටික ඇති බවට අපිට එළඹ සිටින්නේ නාසයට හෝ දිවට හෝ කයට හෝ යම් ස්පර්ශයක් ස්පර්ශ වෙනකොට ඒ ස්පර්ශය අපිට ඇත්ත වෙන නිසයි. ඇත්ත නොදකින නිසා ස්පර්ශ ආයතනය ඇත්ත වෙනවා. ඇත්ත වෙනකොට ඒ රසයේ ඇලෙනවා. ගැටෙනවා. තිත්ත නම් තිත්තම වෙනවා. ඇඹුල් නම් ඇඹුල් ම වෙනවා. පැණිරස නම් පැණිරස ම වෙනවා. තිත්ත රසට ඇඹුල් රසට ගැටෙනවා. පැණි රසට සතුටු වෙනවා කියලා ඔය කාරණා ටික වෙන්නේ රසය කියන එක ඇත්ත වෙලා.

දුර්ගන්ධයෙ ගැටෙනවා, සුගන්ධයෙ ඇලෙනවා කියන එක වෙන්නේ ගන්ධය ඇත්ත වෙලා. නොදන්නාකම නිසයි ගන්ධය ඇත්ත වුනේ. ගන්ධය හිතීන් පිළිගන්නා.

මුල් අවධියෙ දී කරන්නේ ඒ ස්පර්ශ ආයතනයෙ ඇත්ත නොදකිනවා. දෙවන අදියරේදී ඒක ඇත්ත කරනවා. තුන්වන අදියරේ දී ඒකෙ ඇලෙනවා හෝ ගැටෙනවා.

අවස්ථාවෙන් අවස්ථාවට වෙලා තියෙන්නෙ, මෙන්න මේ ස්පර්ශ ආයතන පහේ ඔය විදියට යථාභූත ස්වභාවය නොදන්නාකම නිසා ඒ ස්පර්ශ ආයතනය ඇත්ත වෙලා ඒකෙ ඇලෙමින් ගැටෙමින් පවතින මනසක් තිබුන, පවත්වපු එකේ ලක්ෂණය තමයි නිරුද්ධ වෙන බව වෙනුවට සමුදය - ඇති බව ලබා දීලා තියෙනවා.

එතකොට මේ ඔක්කොම කෙලෙස් ටිකක කෘත්‍යයක් හැටියට දකින්න, ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුවේ මේ පංච උපාදානස්කන්ධයේ පැවැත්මට තණ්හාව හේතුයි කියලා. මේ ඉඳුගෙන, හිටගෙන, නිදාගෙන, ඇවිදින හතර ඉරියවුවේ පවතින කයක් හදාගෙන, හොඳට ගුටිකන්න පුළුවන් මට්ටමක් හදාගෙන තියෙන්නෙ කෙලෙසුන්ගෙන්.

හොඳට මතක තියාගන්න. මේ කෙලෙස් නිසා ඇතිවෙන දුක. මේ හවය නිසා ඇතිවෙන දුක. මේ ආශ්‍රව නිසා විඳින දුකක් මේ තියෙන්නෙ. සත්ව පුද්ගල භාවයෙන් විඳින දුක.

- මම කතා කරන්නෙ මේ ලොකු දර්ශනයක් තියාගෙන. මම දන්නෙ නෑ ඔය පින්වතුන්ට මොන මට්ටමකින් තේරෙනවද කියලා -

අපිට පුද්ගලයෙක් කියලා කියන්න පුළුවන් මේ ඔක්කොම ටික තියෙන්නෙ අපි ළඟ තියෙන අවිද්‍යා ආශ්‍රව නිසයි. අවිද්‍යා ආශ්‍රව කියන කෙලෙස් නිසයි මේ ස්පර්ශ ආයතන පහම ඇති බවකින් අල්ලලා දෙන්නෙ.

මනසත් ධම්මාරම්මණත් මනෝ විඤ්ඤාණයත් කියන තුන්දෙනාගෙ ස්වභාවය අවස්ථාවට හටගන්නවා. දැන් අපි ගෙදර කියලා සිතුවිල්ලක් හිතුවොත්, මනසත්, ධම්මාරම්මණත්, මනෝ විඤ්ඤාණයත් කියන තුන්දෙනාගෙ එකතුව - මනෝ සම්ඵස්සය මනෝ සම්ඵස්සය කියන්නෙ ගෙදර කියන සංඥාව උපදිනවා. ස්පර්ශය නිරුද්ධ වෙනකොට ම නිරුද්ධ වෙනවා. ඇත්ත ඒක වුනාට ගෙදර කියන හැඟීම උපදිනකොට ම ස්පර්ශය නිසා හටගත්ත ධර්ම ස්පර්ශ නිරෝධයෙන් නැතිවෙනවා කියලා ඇත්ත නොදකිනකම නිසා ඒ අරමුණ නිතෙන් පිළිගන්නවා. පිළිගත්තහම දෙවෙනි අදියරේ දී ගේ ඇත්ත

වෙනවා. ඒ කියන්නේ ගේ කියලා සිහිවෙච්ච එක ඇත්ත වෙනවා අපිට. ඇත්ත වෙලා දැන් ගේ ගැන කල්පනා කරන්නේ නැද්ද අපි.

කොහේවත් තිබුන එකක් නෙමෙයි. මනසින්ම, ගේ කියන සංඥාව උපද්දලා. ඒකෙ ඇත්ත තමයි ස්පර්ශය නැතිවෙනකොටම, ගේ කියන සංඥාව නිරුද්ධ වෙනවා ඒ සිහි කරපු එක. නමුත් අපිට එහෙම නිරුද්ධ වෙන්නේ නෑ. සිහිකෙරුවොත් සිහි කරපු එක දෙවනුවත් හිතට අනුවෙනවා. හිතින් අල්ලගෙන ඊට පස්සෙ දැන් ගෙදර කවුද දන්නේ නෑ ඉන්නේ. ළමයින්ම නෑ. අද දොරවල් වහලා ආවේ. හොරු කැඩුවද දන්නේ නෑ. ඔණා අහන එක පැත්තක තියලා ගෙදර යන්න හිතෙන්නත් පුළුවන්.

ඒක ඇත්තවෙලා ඔන්න හිත් රාශියක් ගියා ම ඔන්න ගේ කියන අදහස උපද්දපු ස්කන්ධයෝ නිරුද්ධ වුනාට, කෙලේසයකින් බලන්න ගෙයක් තුල මනෝමයෙන් ගොඩාක් දුර ගිහිල්ලා ඉන්නවා නේද කියලා. ඒක උපද්දපු ස්කන්ධ ටික නිරුද්ධ වෙලා. දැන් මේ ගේ තියෙනවා කියලා අපිට ඇඟට දැනෙන්නේ හටගත්ත ස්කන්ධ ටිකේ ඇත්ත නොදැන ඒ නිසා ම තව සිතක් උපද්දලා. තව සිතක් උපද්දලා. කෙලෙසුන්ගෙන් මෙහෙම සිත් උපද්දලා උපද්දලා දැන් ගෙයක් තියෙනවා කියලා කියන්නේ මනස තියෙනවා. ධර්මමිමණ තියෙනවා මනෝ විඤ්ඤාණය තියෙනවා යන ගණයට ගිහිල්ලා අපිට.

මනසින් සිහි කරන ගේ තියෙනවා කියන්නේ ඒ අධිකරණයේ දී මනස තියෙනවා ධර්මයෝ තියෙනවා මනෝ විඤ්ඤාණය තියෙනවා කියන එක. මෙතෙන් දි මනස ඇතිකල්හි ධර්මමිමණ ඇති කල්හි මනෝ විඤ්ඤාණය ඇති කල්හි මාර හෝ මාර පුඤ්ජනිය කියන එකෙන් කියන්නේ සිතක් නැතුව අවේනනික ව මැරෙන්න කියන එක නෙමෙයි.

උපදින යම් චිත්ත චෛතසික ටිකක් නිසා යම් මනෝ සම්ප්ප්පයක් උපදී නම් උපදින මනෝ සම්ප්ප්පයාගේ නිරෝධයෙන් ඒ ධර්මය නිරුද්ධයින කියලා දැනගන්න පුළුවන් නම්, දකින්න පුළුවන් නම් ප්‍රශ්න ඉවරයි. එහෙම නැතුව ඒක ඇති බවට ගන්න එකයි දෝෂෙ.

දැන් දරුවා කියලා හිතනොත්, මනෝ සම්ප්ප්පය නිසා දරුවා කියන අදහස උපදී. ඒ ස්පර්ශය නැතිවෙනකොට ම දරුවා කියන

අදහසත් නැතිවෙයි. නමුත් තමන්ගේ සන්නායකයෙ නැතිවෙයි ද කියලා බලන්න. ඒ ස්කන්ධ රික්ත නිරූපිත වුනාට ඒ ධර්මතාවය ඇත්ත කරගෙන. ඇති බවට අරගෙන, දරුවා පන්ති ගියා ද දන්නෙ නෑ. ආවද දන්නෙ නෑ. කරදරයක් ද දන්නෙ නෑ කියලා යන්නෙ නැද්ද හිතන්න.

මනස, ධර්මමිමණ, මනෝ විඤ්ඤාණය මුල් කරගෙන උපන්න ධර්මතාවය එයාට තියෙනවා කියන්නෙ, මනස, ධර්මමිමණ, මනෝ විඤ්ඤාණය තියෙනවා කියන එක.

ඒ විදියට ම දකින්න මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ම, මෙහෙමයි අපිට ලෝකය උරුම වෙලා තියෙන්නෙ. මේ කයක් උරුම වෙලා තියෙන්නෙ ඔය විදියට, ස්පර්ශ ආයතන හයෙන්. එහෙම තියෙන්නෙ ඒ මනසින් සිහි කරගන්න ගෙදර හරි දරුවා හරි කියන දේ ඇති කල්හි ඒවා අපට තියෙනවානම් මනසත් ධර්මමිමණත්, මනෝ විඤ්ඤාණයත්, තියෙනවා. ඒවා තියෙනවා කියලා කියන්නෙ මාර හෝ මාර ප්‍රඥප්තිය තියෙනවා. සත්ව හෝ සත්ව ප්‍රඥප්තිය තියෙනවා. ඒ රික්ත තියෙනවා කියන්නෙ ජරා මරණ දුක තියෙනවා.

ජරා මරණ දුක තියෙනවා කියන්නෙ සත්ව ප්‍රඥප්තිය, මාර ප්‍රඥප්තිය තියෙනවා කියන එක. ඒ රික්ත තියෙනවා කියන්නෙ මනස හෝ ධර්මමිමණ හෝ මනෝ විඤ්ඤාණය තියෙනවා කියන එක. ඒ මනස හෝ ධර්මමිමණ හෝ මනෝ විඤ්ඤාණය හෝ තියෙනවා යන ගණයට ගියේ ඒ ධර්මතාවය උපදිද්දි එතන ඇත්ත නොදැක ඒ ධර්මතාවය ඇත්ත වෙලා ගෙදර නම් ගෙදර ම වෙලා, දරුවා දරුව ම වෙලා අපිට. ඒක විතර්කයක් කියලා, ස්පර්ශය නිසා හටගත්ත එකක් කියලා ඒකෙ ඇත්ත දැකලා නෑ.

ඇත්ත නොදැකීම නිසා ඒ අරමුණ ඇත්ත වෙලා ඇත්ත වෙච්ච අරමුණෙන් අප්‍රේක්ෂාසාය තිට්ඨති බැසගෙනත් ඉන්නවා. ඇලීම හෝ ගැටීම. දරුවා ආවද දන්නෙ නෑ කියලා දක්වෙනවා. දරුවා විහාගෙන් පාස්වෙලා කියලා සතුටු වෙනවා. ඔය විදියට ඇලෙනවා ගැටෙනවා කියන කාරණාව පවතින නිසා තමයි ඒ ස්කන්ධ ඉතුරු වෙන්නෙ.

මේක පෙළක් වගේ අනුක්‍රමයෙන් ගන්න. ස්පර්ශ ආයතන හය ම උපදින වෙලාවෙ දි, ස්පර්ශ ආයතන හයේ යථාභූත ස්වභාවය

නොදකිනකම උපකාරයී ඒ කියන්නේ මුලාව උපකාරයී ස්පර්ශ ආයතන හය ඇත්ත වෙන්න. කෙනෙක්ම, පුද්ගලයෙක්ම වෙන්න. ස්පර්ශ ආයතන හය ඇත්ත වුනහමයි ඇලෙන්නේ හෝ ගැටෙන්නේ. නැත්නම් ඒක ඇත්ත කරගෙන අල්ලගෙන ඉන්නේ.

ඒ විදියට ඉන්න නිසයි ඒ ස්පර්ශ ආයතනය ස්පර්ශ නිරෝධයෙන් නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක නොපෙනී ඇති බවක් පෙනෙන්නේ. මෙන්න මේ මානසික මට්ටම කෙලෙසුන් නිසා මේ ඇති බවක පෙන්නන මෙන්න මේ ටිකටයි,

“සමිද්ධි, යම් තැනක ඇහැ ඇද්ද, රූපය ඇද්ද, චක්ඛු විඤ්ඤාණය ඇද්ද,” කියන වචනයක් පෙන්නුවේ. හොඳට ඒ ටික මතක නිසා ගන්න.

එහෙම නැතුව මේ පීච්චේ මුල් කරගෙන පවතින චක්ඛු ඉන්ද්‍රියෙන් වැඩක් ගන්නවට හෝ ඒ වැඩ කරන අවස්ථාවට කිවුවා නෙවෙයි.

ඇති බව අනිකක්. ඒක නැතිවෙන බව ක්ෂය වෙන බව නුවණින් දැකලා පරිහරණය කරන එක අනිකක්. රැස් කරන එකේ දෝෂේ මිසක පරිහරණය කරන එකේ නෙමෙයි දෝෂේ තියෙන්නේ. ඇහෙන්නේ රූපයක් බලපු එකේ නෙමෙයි දෝෂේ තියෙන්නේ. බලපු ඇහැ, බලපු රූපය තබාගන්න එකෙයි දෝෂේ තියෙන්නේ.

ඒ කියන්නේ අපි නිත්‍යාගෙන නිරියට දුප්පත් කියලා අපි කවුරුවත් දුප්පත් නෑ. අපි බොහොම පොහොසත් මේ අඩු නැතුව ස්පර්ශ ආයතන හය ම තියෙනවා. මොන දෙයක් අතහැරගත් - අපි අතහැරීම ගැන කතා කළොත් හොඳට මතක තබාගන්නට ඕනේ. භෞතික දේවල් අතහැරෙයි, මෙන්න මේ ස්පර්ශ ආයතන හය අතහැරගන්න. ඇහැ අතහැරගන්න. රූපය, චක්ඛු විඤ්ඤාණය අතහැරගන්න පුළුවන්ම. ළඟින් ම අනුවෙලා තියෙන්නේ ඒ ටික.

ඒ ටික තමන්ගේ වෙලා තියෙන නින්දයි හතර ඉරියවුවේ ම ඔය පින්වතුන්ට ඔය ටික පරිහරණය කරන්න පුළුවන්. ඕක තමයි තණ්හාව - නිසාගෙන කනවා - ඇයි දැන් බැලුවා. බලලා ඉවරවෙලත් ඒක තවත්

නියාගන්නවා නම්, සන්නිධිකාරය කියන්නේ රැස් කිරීම කියන්නේ නියම විදියට ඔන්න ඔක.

මෙතන දී බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ස්පර්ශ ආයතන හය ඇති කල්හි, මාර හෝ සත්ව ප්‍රඥප්තිය ඇති වීම හරහා පරා මරණ දුක පෙනේවා. ඒ ටික ඔන්න දුක්ඛ සත්‍යයයි කියලා හිතන්නකො.

ඒ දුකට හේතුව තමයි ආයුහන සංඛාරා ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය මේවා ඔක්කෝම තියෙනවා. තියෙනවා කියලා රැස් වෙලා. තියෙන එකට හේතුව අවිද්‍යාව. ඒ කියන්නේ ඇත්ත නොදන්නාකම නිසයි තියෙන්නේ. ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය, අවිද්‍යා කම් ඊට පස්සෙ තියෙනවා කියන එකේ ඇලෙනවා, ගැටෙනවා, ඇහැට කැමතියි. තණ්හාව. එතකොට මේ අවිද්‍යා කම් තණ්හා ආහාර කියන මෙන්න මේ කාරණා ටිකකින් තමයි අපිට දුක ඇතිවෙලා තියෙන්නේ.

එතන දී ආසන්න ම හේතුව තමයි දුකට තණ්හාව. ඇයි තණ්හාව කියන්නේ පේන අරමුණේ දී ඒකට ඛසගෙන ඒක අල්ලගෙන තබාගෙන ඉන්න කමයි හේතුව. ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය කියන ටික තබාගෙන ඉන්නේ තණ්හාවෙන්.

ඒ කියන්නේ හටගත්ත දේ නිරුද්ධ වෙනවා. - මං මනෝවිඤ්ඤාණය වෙනම ගත්තේ ඒකෙන් ටිකක් ප්‍රකටයි අපිට - නමුත් ඒ ධර්ම ධාතුවමයි, ඒ ධර්ම ස්වභාවයමයි, නොතේරුනාට අනික් ස්පර්ශ ආයතන පහෙන් තියෙන්නේ.

ඇහැට පේනකොට පේන්න හේතුවෙන ස්කන්ධ ටික වෙනමම එකක්. ඒ ටික හටගෙන නිරුද්ධ වෙනවා. අපි නොදන්නවා වුනාට මේ එක අරමුණක් මෙහෙම නිමිති ගන්නකොට ඔය පින්වතුන් දන්නේ නෑ. සිය වාරයකට වැඩිය මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් මේ නිමිත්ත අරගෙන ඇතුලෙන් හැසිරෙනවා. අනුබන්ධන විත්ත විටී වශයෙන්, සමහරවිට දහස්වාර ගණන්. ඒ නිසයි අපිට මේ ස්කන්ධ ටික මෙහෙ නිරුද්ධ වුනත් ඒක ඇත්ත කරගෙන කොච්චර දුර යයි ද? ඔය අපේ සිතුවිලි වැල් යන්නේ. ඔය සිද්ධියම වෙනවා පංචායතනයෙ.

උපදින ධර්මතාවය තුලම සිතියෙන් ඉන්න පුළුවන්නම්, පළවෙනි අවස්ථාව තුල ම, හටගත්ත එක නැතිවෙනවා කියන එක පෙනෙනවා. නමුත් අපි ඉන්නෙ වෙන සිද්ධියක. ඉපදුන එක වෙන එකක්. අවසන් වෙන්නෙ වෙන තැනකින්. හරියට අර රා මදින්න අතුරට නැගපු මනුස්සයා වගේ. එක ගහකින් නැගපු මනුස්සයා බිමට බහින්නෙ නැතුව ඒ ඒ ගස්වලට ලණු දිගේ ගිහිල්ලා ගිහිල්ලා බහින්නෙ වෙන ගහකින්.

ඒ වගේ එක විතර්කයකින් ගත්ත අරමුණ අපි අවසන් කරන්නෙ බොහෝ විතර්කවලට ගිහිල්ලා ගිහිල්ලා වෙනත් එකකින්. කවදාවත් උපන්න විතර්කයෙන් අවසන් වෙන්නෙ නෑ අපිට. කවදාවත් ම වෙන්නෙ නෑ. එහෙම වුනොත් අපිට අවසන් වෙන්නෙ ඒ ස්කන්ධයෝ නිරුද්ධයි කියන තැනින්. නැගපු ගහෙන් ම බැස්සොත්, නමුත් අපි හැමදාම කරන්නෙ රා මදින වැඩේමයි. කවදාවත් ඒ ආයතනයෙන් අවසන් කරන්නෙ නෑ.

දැක්කොත් ඒ දැක්ක එකට පුද්ගලයෙක් කියලා හිතලා පුද්ගලයෙක් කියලා දැනගෙන අවසන් කරනවා මිසක දැකපු දේ දැකීමෙන් පස්සෙ ඉවරයි කියන තැන නුවණකින් අවසන් වෙන්නෙ නෑ අපිට.

මෙන්න මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඇත්ත නොදැක ඒකම ඇත්ත වෙලා, ඇලීම ගැටීම දෙකෙන් යුක්තව හිටපු නිසයි, නිරුද්ධ වන බව නොපෙනී ඇති බව එළඹ සිටියෙ. ඇති බව එළඹ සිටපු නිසයි සත්ව පුද්ගල හැඟීමක් පවත්වන්න පුළුවන්කම ලැබුනෙ. ඒ නිසයි ජරා මරණ දුක අඬන්න වැලපෙන්න ශෝක කරන්න පුළුවන් මේ මට්ටමේ අරමුණු අපිට හම්බවුනේ. ඔන්න දුකත් දුක්ඛ සමුදයත් දෙක.

ට්ට පස්සේ යම්කිසි කෙනෙකුට මේ ස්පර්ශ ආයතන හය උපදින වෙලාවෙ දී එතන ඇත්ත ඇති හැටියෙ දකින්න පුළුවන් නම් මේ ස්පර්ශ ආයතනයට නැඹුරු වෙලා පවතින මනසක් හදානොගන්නවා නම්, නොපවතී නම් ඒ කියන්නෙ අජ්ඣේයාසාය තිට්ඨති කියන එක නැත්නම් බැසගෙන නොපවතී නම් එයාට හටගත්ත ස්කන්ධයෝ නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක තේරෙන නුවණක් තියෙනවා.

හොඳට මතක තියාගන්න ඕනෙ, ස්කන්ධයෝ උපදින වෙලාවෙදි නුවණ තියෙන්න ඕන. මොකද ස්කන්ධයෝ උපදින වෙලාවෙදියි ඇත්ත නොදකින මෝඩකම තියෙන්නෙ. ඒ මෝඩකම හින්දයි මේ කෘත්‍යය කරලා තියෙන්නෙ. ඇති බව කියන. එහෙනම් ස්කන්ධයෝ උපදින වෙලාවෙ දි මේ නුවණ, හටගන්න දේ නිරුද්ධ වෙනවා කියන නුවණ තියෙන්න ඕන.

එහෙම තිබුනොතිනුයි ස්කන්ධ ටික නිරුද්ධ වෙනකොට නිරුද්ධ වෙන බව එළඹ සිටින්නෙ. රැස්නොවෙන්නෙ. හොඳට දකින්න ස්කන්ධයෝ හටගන්න වෙලාවෙදි ඊට අනුබද්ධව කෙලේසෙ පවතින හින්දයි එයා ඇති බවේ කෘත්‍යය කළේ නම්, එහෙනම් ස්කන්ධ ටික හටගනිද්දිම ඊට අනුබද්ධව නුවණ කියන එක යෙදුනහමයි ස්කන්ධ නිරෝධය සාක්ෂාත් කරනවා කියන කෘත්‍යය කරන්නෙ, කියන එක හොඳට මතක තියාගන්න ඕනෙ. එතන එළඹ සිටින්න ඕන.

ස්කන්ධයන්ගේ පටිච්ච සමුප්පන්න බව දන්න, ස්කන්ධයන්ගේ නිරෝධය දන්නා වූ නුවණ තිබුනොත් තමයි ඇලෙන්නෙ ගැටෙන්නෙ නැතුව ඉන්න පුළුවන්. එහෙම ඇලෙන්නෙ ගැටෙන්නෙ නැතුව ඒ පෙනෙන ඇහෙන අරමුණු ඇත්ත කර නොගෙන හිටියොත් තමයි හටගත්ත ධර්මයෝ නැති වෙනවා කියන එක එළඹ සිටිනවා. ඇති බව එළඹ සිටින්නෙ නෑ.

එහෙම වුනොත් එයාට ස්පර්ශ ආයතන හයක් නෑ. චර්මානසක එක ස්පර්ශ ආයතනයයි හම්බවෙන්නෙ. ඒක ද හේතූන්ගෙන් හටගෙන හේතු නැතිවෙනකොට නැතිවෙනවා කියන තැනකින් පීටිතේ පවතිනවා. එක ස්පර්ශ ආයතනයක් උපදිද්දි අනික් ඒවා ඉපදිලා නෑ. ඉපදිවිට නැති තැන මනස තියෙනවා. ඒ උපදින ස්පර්ශ ආයතනය ද පෙර නොතිබීමයි හටගන්නෙ. ඉතුරු නැතුව ම නැති වෙනවා.

යං කිංචි සමුදය ධම්මං
සබ්බං තං නිරෝධ ධම්මං
කියන තැනක මනස පවතිනවා.

එතකොට ස්පර්ශ ආයතන හයක ගැට ගැහිල්ලක් නෑ. එක ස්පර්ශ ආයතනයයි එක වෙලාවකට හම්බ වෙන්නෙ. එව්වරමයි එයාගෙ

පීච්චේ තියෙන්නෙ. ඒක ද පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුව නැතිවෙනවා කියන තැනකින් ආවම එයාට ඉඳගෙන, හිටගෙන, නිදාගෙන ඇවිදින හතර ඉරියව්වක් නෑ.

ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය තියෙන එබඳු කයකුත් නෑ එයාට. පෙනෙන ඇහෙන අරමුණු විතරයි. එතකොට මේ වගේ ගුටිකන්න බැහුම් අහන්න තියෙන මානසික මට්ටමෙන් තමයි එයා මිදිලා තියෙන්නෙ. ඔන්න ඒ ස්කන්ධ නිරෝධයට කිවුවා නිවන කියලා. දුක්ඛ නිරෝධය කියලා.

ඒකට තියෙන මග තමයි තණ්හාව නැති කිරීම. තණ්හාව නැති වෙන්න නම් ඇත්ත ඇති හැටියෙ දකින්න ඕනෙ. සම්මා දිට්ඨි. ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඇත්ත දකින්න ඕනෙ.

ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඇත්ත නොදැක්කොත්, තණ්හාව ඇතිවෙලා ස්පර්ශ ආයතන හය ඇති බවක අපේ මනස පවතිනවා. මෙන්න මෙහෙම ජරා මරණ දුක එනවා. ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඇත්ත ඇති හැටිය දැක්කොත් තණ්හාව නැතිවෙනවා. එතකොට හටගත්ත ස්කන්ධයන්ගේ නිරෝධය පෙනෙනවා. එතකොට තමන් කියලා පැවැත්මක් පෙනෙන්නෙ නෑ. දුක් විඳින්න ධර්මාවයක් හම්බවෙන්නෙ නෑ. ජරා මරණ දුකෙන් මිදෙනවා.

ඔන්න දැන් වර්තමානයේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඇත්ත දැකීම සහ ඇත්ත නොදැකීම කියන කාරණා දෙක මත පදනම් වෙලා තියෙනවා, ජරා මරණ දුක ලැබීම සහ ජරා මරණ දුකෙන් මිදීම කියන ටික. ඊට පස්සෙ දැන් එයා දුක ලැබෙන්නෙ මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඇත්ත නොදැක තණ්හා උපාදාන වශයෙන් පැවතීමයි කියලා දන්න නිසා දුකත් දන්නවා. වෙන මුකුත් නෙවෙයි මේ ගෙඩි පිටින් ම පුද්ගලයෙක් හම්බවෙන කමයි ඇහැට පෙනෙන දේ තුල ඇලිලා ගැටිලා ඉන්න එකේ දෝෂෙ දකින්න වෙන මුකුත් ම නෙවෙයි මේ අත පය හතරක් තියෙන හතර ඉරියව්ව ම පරිහරණය කරන්න පුළුවන් තමන් ව නිමාණය කරලා.

ඇහැ කන දිව නාසය ශරීරය කියලා ස්පර්ශ ආයතන හයක් නිමාණය කරලා. ඒකයි දෝෂෙ. ආස්වාදය අල්පයි. ආදිනව බොහෝයි.

ඔය පින්වතුන් ඇහෙන්න බලලා දරුවා හරි, මලක් හරි, උයනක් හරි සතුටුවෙන්නෙ ටිකයි. නමුත් ඊට පස්සෙ අවුරුදු සීයක් හරි පණහක් හරි දුක් විඳින්න ඕන මේ කයකින් ම.

කණට ශබ්දයක් අහලා සතුටු වෙන මොහොතෙ දී ශබ්දයෙ රස විඳ ගැනීම අනුව බලනකොට අපි ඒ අරමුණ තණ්හාවෙන් රස වින්දොත් මේ වගේ ස්පර්ශ ආයතන හයක් හඳුනවා. ඇහැ කණ දිව නාසය ශරීරය කියලා හතර ඉරියව්වෙම නියෙන කයක් හඳුනවා. දුක් විඳින්න වෙනවා අපි හැමෝට ම අවුරුදු පණහක් හරි හැටක් හරි. තව මරණින් පස්සෙ සිද්ධි පසෙකින් තැබෙවා මේ ජීවිතේ දී. ඒකට හේතුව ධර්මය පෙන්නවනවා. රූපය කෙරෙහි තණ්හාවෙන් බැඳුන විඤ්ඤාණය මේ කයේ ම හැසිරෙනවා.

වේදනාව කෙරෙහි තණ්හාවෙන් බැඳුන විඤ්ඤාණය කයේ හැසිරෙනවා. සංඥාව කෙරෙහි, සංඛාරය කෙරෙහි තණ්හාවෙන් බැඳුනු විඤ්ඤාණය මේ කයේ හැසිරෙනවා.

මේ කයේ විඤ්ඤාණය හැසිරෙනකොට මේ ස්පර්ශ ආයතන හය ම නියෙනවා වගේ. ඕකට කියනවා ඕකසාරී කියලා. මේ කයට කියනවා ඕකය කියලා විඤ්ඤාණයට හැසිරෙන්න ගෙයක්.

ඒ වගේ ම කණට ඇහෙන ශබ්දය, නාසයට දැනෙන ගන්ධය සිහි කර කර විඤ්ඤාණය මේ කයේ හැසිරෙනවා. අපි හිතුවට බාහිර රූපෙක සතුටු වෙනවා කියලා බාහිර රූප අපිට විඳින්න බෑ. පුළුවන් ද අපිට රූප විඳින්න. ශබ්දයක් ගන්ධයක් රසයක්?

උපන්න දවසෙ ඉඳලා මරණාසන්න මොහොත වෙනකම් ඔය පින්වතුන්, ඔය පින්වතුන්ගෙ කයෙන් එපිට දෑම මාත්‍රයක්වත් විඳලා නෑ කිවුවොත් පිළිගන්නවද?

මං දැන් ලි කැල්ලක් අරගෙන ඔය පින්වතෙකුට ගැහුවොත් එයාට මේ ලි කැල්ල වින්දහැකි ද? බෑ. ලි කැල්ල කයට ගැටුනහම ඒ ගැටුන කය ම විඳින්න පුළුවන් මිසක කවදාවත් මේ ලි කැල්ල වින්දහැකිද? බාහිර වස්තුව විඳින්න පුළුවන් ද? බෑ.

එහෙත් කවදාවත් කයට ගැටුන පොට්ටිබිබිය ඔය පින්වතුන් විඳලා තියෙනවද? නෑ.

පොට්ටිබිබිය වින්දා යන ගණයට යන්නේ, කය සවිඥානක නම් ස්පර්ශය නිසා වේදනාව ඇති වෙනවා මිසක අර කෝටු කැල්ල නිසා වේදනාව ඇති වෙන්නේ නෑ.

චක්ඛු සම්පිස්සජා වේදනා - රූපය චක්ඛු ප්‍රසාදයට ගැටුනම ඒ ස්පර්ශය විඳිනවා මිසක අපි කවදාවත් රූප විඳලා නෑ.

සෝත සම්පිස්සජා වේදනා - ශබ්දය සෝත ප්‍රසාදයට ගැටුනම සෝත ස්පර්ශය නිසා එන වේදනාව විඳලා ඇති. නමුත් අවිද්‍යාවට තමයි පෙනෙන්නේ මේ ශබ්දයයි විඳින්නේ කියලා.

එක කාරණයක් තියෙනවා. ධාතු නානත්වය උදව් වෙලා තියෙනවා ස්පර්ශ නානත්වය ඇති කරන්න.

ස්පර්ශයාගේ නානත්වය මත වේදනාවගේ නානත්වය වෙනස්වෙලා තියෙනවා.

ඒ නිසයි රූපවල රළු සියුම් බව මත මේ ස්පර්ශය රළු සියුම්. ඒ මත වේදනාව රළු සියුම් වෙලා. නමුත් අපි දන්නේ නැතුව රළු රූපයක් නිසා රළු ස්පර්ශයක් රළු ස්පර්ශයක් නිසා රළු වේදනාවක්.

පොල්ලකින් ගැහුවහම රළු බව නිසා ඇතිවන වේදනාව රළුයි. විඳින්න වෙන්නේ රළු වේදනාවක්. ඒත් විඳලා තියෙන්නේ කාය සම්පිස්සජා වේදනාවක්මයි. මෘදුවට කෙනෙක් අත ගෑවොත් ඒත් සැප වේදනාවට හේතුව ස්පර්ශය. ස්පර්ශය නිසා වේදනාව. ඒ ද විඳලා තියෙන්නේ කයමයි. අර විඳලා තියෙන්නේ කයමයි. ස්පර්ශ නානත්වය වේදනා නානත්වය ඇතිවෙන්න විතරක් උපකාර වෙලා තියෙනවා පොට්ටිබිබිය. පොට්ටිබිබිය වින්දා යන ගණයට යන්නේ ඒකයි.

අපි හැම කෙනෙක් ම පුරාණ කමියට හටගත්ත මේ කයම විඳිමින් පවතිනවා. අමුතුවෙන් වෙන බාහිර දේවල් විඳින්න බෑ. නමුත් කමී කියන්නේ ඒ වේදනාව විඳීමෙන් පස්සෙ ඉවරයි. නමුත් නිමිත්ත අරගෙන දෙනවා රූප ශබ්ද ගන්ධ රස පොට්ටිබිබිවල ඔන්න නව කමී. කයට ගැටිලා කාය සම්පිස්සජා වේදනාවක් එනකොට පේන්නේ පොල්ල

නැත්නම් ලි කැල්ල. හිතන්නේ ඒකෙන් තමයි මේ වේදනාව ආවේ කියලා. දැන් බාහිර තියෙන ලි කැල්ලට තමයි කැමැත්ත හෝ අකමැත්ත. ලි කැල්ල ලෝහ ද්වේශ දෙක ඇති කරලා තියෙනවා.

අවිද්‍යාව නිසා සංඛාරය.

අවිද්‍යාව තමයි, ස්පර්ශය නිසා හටගත්ත වේදනාව ස්පර්ශය නැතිවෙනකොට නැතිවෙනවා කියලා නොපෙන්වන එක. ලියක්, කෝටුවක් කියලා බාහිර නිමිත්තක් තමයි පෙන්න්නේ. ඊට පස්සේ ඒකට අකමැතියි , ඒකට බයයි. දකිනකොට දුවනවා. ඇයි ඒ? මේ ස්පර්ශයේ අත්දැකීම ගැට ගහලා තියෙන්නේ ඒ බාහිර වස්තුවට හින්දා, ඒකයි අපේ මූලාව කියන්නේ.

ස්පර්ශයේ අත්දැකීම බාහිර වස්තුවට ගැට ගැහුවහම එදා ඉඳන් එයාට ඒ වස්තුව පෙනෙන්නේ කැමැත්ත හෝ අකමැත්ත ඇති වෙන විදියට. මරණාසන්න මොහොතෙදීත් ඒ නිමිත්ත සිහිවෙනකොට අර ගතිය එනවා.

නමුත් මේ ස්පර්ශය දිහා සිතිය යොමු කරගෙන හිටියොත් එයාට ඇලෙන්න ගැටෙන්න හේතු හිටින්නේ නෑ. දැන් කයකට ලියකින් ගැහුවත් පොල්ලකින් ගැහුවත් අතකින් ගැහුවත් එයා කාය සම්පිස්සයෙන් උපන්න වේදනාව අරමුණු කළොත්, ස්පර්ශය නැතිවුනොත් වේදනාව නැති වෙනවා කියන තැනකින් වේදනානුපස්සනාවෙ හිටියොත් එයාට අර ලිය හෝ කඩුව හෝ කිණිස්ස හෝ වෙනසක් තියෙනව ද? ඒවයෙ ඇලෙන්න හෝ ගැටෙන්න හෝ අකමැති වෙන්න හෝ දෙයක් හම්බවෙනව ද?

නිමිති නෑ.

එයාට අනුවෙන්නේ කයෙන් ඇතුලේ ටික විතරයි. ඔන්න ඔය මට්ටමේ තමයි ස්පර්ශ ආයතන හයම තියෙන්නේ. ඔය ඇත්ත නොදකිනකම හේතුවයි බාහිර අර විදියට ලියක් පොල්ලක් පෙන්නලා කැමැත්ත අකමැත්ත ඇති කළා වගේ. මේ වක්කු සම්පිස්සපා වේදනාව නොදන්නාකම නිසා අපි රූපායතනයෙ තමයි ඇලීම් ගැටීම් දෙක ඇති කරගන්නේ. අල්ලගෙන ඉන්නේ.

ඔන්න ඔය විදියට ජීවත්වෙන අපිටයි මේ ස්පර්ශ ආයතන හය ඉතුරු වෙන්නේ. ඉතුරු වෙනකොට ඒ දකින අහන අරමුණෝ අවස්ථාව විනාඩියක් දෙකක් වෙන්න පුළුවන්. ඒක නිරුද්ධ වෙනවා. නමුත් අර ඇති කරගත්ත කම් නිමිත්ත නැතිවෙන්නේ නෑ. ඒක මේ ස්පර්ශ ආයතන හයක් තියෙන, අත පය හතරම තියෙන පුද්ගලයෙක් හදනවා. හදලා ජීවත්වෙන්න දුක්විඳින්න සලස්වනවා.

බාහිර පොට්ට්බිඩ් ධාතුවේ නිමිති ගන්න ඔය හුරුව තිබුනහම ඒ විදියටමයි මේ ශරීරය ගැනත් නිමිති ගන්නේ. අතින් බාහිර රූප ගැනත් නිමිති ගන්නේ. අරගෙන මේ ආයතන සහිත පුද්ගලයෙක් හදාගෙන පරා මරණ දුක් විඳිනවා.

වච්ඡානාසක මේ ස්පර්ශය නිසා හටගන්න ධර්මයෝ ස්පර්ශ නිරෝධයෙන් නිරුද්ධ වෙනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ මජ්ඣිම නිකායේ දී අවධාරණය කරන්නේ අන්ත නැවත නැවත කියද්දී,

“මහණෙනි, එතකුදු වුවත් ස්පර්ශය එක් අන්තයක් ස්පර්ශ සමුදය එක් අන්තයක්, ස්පර්ශ නිරෝධය මැදයි” කියලා.

ඒ කියන්නේ ස්පර්ශය නිසා ඇතිවන වේදනාවේ රස විඳගැනීම අනුව බැලුවොත් කෙනෙක්, එයා ස්පර්ශ අන්තයේ ඉන්නේ, ස්පර්ශයෙන් ඇතිවන වේදනාව පොට්ට්බිඩ් ධාතුවට ගැට ගැහුවොත් සමුදය අන්තයේ ඉන්නේ. යම්කිසි කෙනෙක් ස්පර්ශය නිසා හටගත්ත වේදනාව ස්පර්ශය නිරුද්ධ වෙනකොට නිරුද්ධ වෙනවා කියලා දැක්කොත්, එයා ආධ්‍යාත්මික අන්තෙන් නෑ. බාහිර අන්තෙන් නෑ. ස්පර්ශ නිරෝධය මැද.

මේ හැම තැනකම තියෙන අර්ථය අන්තිමට සිද්ධවෙන්නේ ඔතනින්. ඔන්න ඔය ඇත්ත දකින්න පුළුවන් මට්ටමකට ආවොත් විතරමමයි දැකපු දේ දැකීමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධයි කියන එක මනසේ එළඹ සිටින්නේ. එතකොට ඇති බව එළඹ සිටින්නේ නෑ. ඇහැ කණ දිව නාසය ශරීරය ඉතුරු වෙන්නේ නෑ. ඉතුරු කරනොගෙන ඉන්න බෑ. කරන්න බෑ. වෙන්න ඕනෙ දෙයක්.

තණ්හාව නැති වුනහම අරමුණෝ නොඇලෙන නිසා ස්කන්ධ නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනවා. ඇහැ රූප වක්ඛු විඤ්ඤාණය හටගෙන

නැතිවෙනවා කියන එක පෙනෙන්න ඕන එකක්. බැලුවට හරියන්නෙ නෑ. බැලුවට බලන්නා ඉන්නවා තවම. තණ්හාව නැතිවෙව්ව නිසා ඒකයි කිසිවක් උපාදාන වශයෙන් නොගෙන මිදුනොත් ඒ මිදුන මනසට මේ ස්කන්ධ නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනවා.

ඇහැට පෙනෙන දේ, කනට ඇහෙන දේ, නාසයට ගඳ සුවඳ, දිවට රස, කයට ස්පර්ශ මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ කිසිවක් උපාදාන වශයෙන් නොගෙන ඉන්න පුළුවන් මනසක් හදාගන්න දවසට මේ ස්පර්ශ ආයතන හයම නිරුද්ධ වෙන බව එළඹ සිටිනවා. ඇති බවෙන් මිඳෙනවා.

ස්පර්ශ ආයතන හය උපාදාන කරගෙන ඉන්නතාක් නිරුද්ධ වෙන බව නොපෙනෙනවා, ඇති බව එළඹ සිටිනවා. අන පය හතරක් තියෙන්නෙ. හතර ඉරියව්වක් තියෙන්නෙ, මෙබඳු කයක් තියෙන්නෙ, ස්පර්ශ ආයතන හය උපාදාන කරපු එකට විපාකයක් කියලා දකින්න. ජරා මරණ දුක, ස්පර්ශ ආයතන හය උපාදාන වශයෙන් නොගෙන මිදුනොත් ඒ ඒ ස්කන්ධ නිරුද්ධ වෙනවා. ස්කන්ධ නිරුද්ධ වුනොත් ජරා මරණ නිරුද්ධයි කියන්නෙ ජරා මරණ දුක විඳින පුද්ගලයෙක් ඉතුරු වෙන්නෙ නෑ. හතර ඉරියව්වක් ඉතුරු වෙන්නෙ නෑ. හතර ඉරියව්වක පරිහරණය කරන ඇහැ කණ , දිව, නාසය, ශරීරයක් ඉතුරු වෙන්නෙ නෑ. ධර්මාවයක් විතරයි.

පීචිතේ කියන්නෙම ධර්මාවයක්, පෙනෙනවා කියන ධර්මාවය ඇති වෙන්නෙ තියෙන හේතු ටික නිසා පෙනීම ඇතිවෙනවා. හේතු ටික නිරුද්ධ වෙනවා පෙනෙන්නා සහ පෙනෙන බව කියන ඔක්කොම තමයි ඒ නිරුද්ධ වෙන්නෙ.

එහෙනම් අපිට තියෙන්නෙ මේ ස්පර්ශ ආයතන හය කිසිවක් උපාදාන වශයෙන් නොගෙන මිඳෙන තැනට මනස හදාගන්නයි.

ඒ මිඳෙන තැනට මනස හදාගන්න මග තමයි ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා කියලා කියන්නෙ. ශීලය තියෙන්නෙ සමාධිය ඇතිකරගන්න. සමාධිය තියෙන්නෙ ඇත්ත ඇති හැටියෙ දකින්න. ඇත්ත ඇති හැටියෙ දකින්න ඕන ස්පර්ශ ආයතන හයේ.

ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඇත්ත ඇති හැටියෙ දක්නකොට මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ තියෙන උපාදානයෙන් මනස මිඳෙනවා.

ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා, විමුක්ති
මිදුනහම විමුක්ති ඥාන දර්ශනය.

කෙලෙසුන්ගෙන් මිදුනා, ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිදුනා කියන නුවණ පහළ වෙනවා.

ඔය තැන දක්වා විතරයි අපිට කරන්න පුළුවන්.

ශීලයක පිහිටලා සමාධි භාවනාවක් කරමින් ඇත්ත ඇති හැටියෙ නුවණින් බලන්න පුළුවන්. බලනකොට ස්පර්ශ ආයතන හය අරඹයා පවතින ආශ්‍රවයන්ගෙන් කෙලෙසුන්ගෙන් උපාදානයෙන් අපේ මනස මිඳෙනවා. මිදුනහම මිදුනා කියන නුවණ එනවා.

ඒ විමුක්තිය කුමකට ද? නිවන සඳහායි. කුමක් ද නිවන? ජරා මරණ ශෝක පරිදේව, දුක්ඛ දෝමනස්ස උපායාසා නිරුප්පිකන්ති.

එහෙම ආශ්‍රවයන්ගෙන් කෙලෙසුන්ගෙන් මිදිලා පවතිනකොට හටගත්ත ස්කන්ධයෝ නිරුද්ධ වෙනවා කියලා පේනවනේ. හටගත්ත ස්කන්ධයෝ එතන එතන නිරුද්ධයි කියලා පෙනෙනකොට ඒයා මිදුනෙ මොකෙන්ද? අතපය හතරක් ඇති ශරීරයකින් මිදුනෙ. හතර ඉරියව්වකින් මිදුනෙ. මෙබඳු වූ ජීවිතයකින් මිදුනෙ. මෙබඳු වූ කයකින් මිදුනෙ.

මේක ටිකක් සියුම් ධර්මයක්.

දැන් ඔය පින්වතුන් හිතන්නෙ ඇත්තටම දුක් විඳින්න පුද්ගලයෙක් ඉන්නවාමයි කියලා. නමුත් එහෙම නෑ. පුද්ගල කියන හැඟිම් මාත්‍රයක්වත් නිටින්නෙ නෑ. ඒ කියන්නෙ ඉඳුගෙන, හිටගෙන, නිදාගෙන, ඇවිදින හතර ඉරියව්ව නෑ කිවුවොත් පිළිගන්න පුළුවන් ද? උපාදාන රහිත විමුක්ති මනසකට, ඇතිත් බැලුවහම සම්පූර්ණ මේ රූපායතනයක් වෙනවා මිසක ඉඳුගෙන ඉන්න ඉරියව්වක් නෑ. කෙලෙස් නෙමෙයි වෙනවා. ඇහැට සාපේක්ෂව පෙනෙන රූපයක් විතරයි.

දැන් අන්ධ කෙනෙකුට ඉරියව්ව පෙනෙන්නෙ නෑනෙ, ඉදිරියෙන් ඉන්න කෙනාගෙ. ඒ කියන්නෙ ඉරියව්ව පනවගෙන තියෙන්නෙ ඇහැට පෙනෙන අරමුණේ. ඇහැට පෙනෙන, කනට ඇහෙන, නාසයට

දැනෙන, දිවට දැනෙන, කයට දැනෙන මේ අරමුණු එතන එතන නිරුද්ධ නම් ඉඳුගෙන නිටගෙන කියලා ගැටගහන්න ධර්මයා නෑ. ඇහැට පෙනෙන දේ ගැට ගැහුවෙ නැත්නම් අපිට ස්පර්ශ කරන්න කයක් නෑ. කය තියෙනවා. කයට නිමිති නෑ.

කායං පටිච්ච පොට්ඨබ්බේව උප්පජ්ජති කාය විඤ්ඤාණං කියනකොට අද අපිට මේ කිලෝ පණහක් හැටක් බර කයක් හම්බවෙනවනේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනාකරනවා ස්පර්ශය දැනෙන තැන විතරයි කය. එතනයි කාය විඤ්ඤාණය. අනිත් ඔක්කොම ටික ඇහෙන්න දැකපු රූපායතනය. එහෙම වුනොත් එයාට නිමිත්තක් නෑ. ඇයි කය කවදාවත් දැකලා නෑනෙ.

ඔය පින්වතුන් කය දැකලා තියෙනව ද? කය අනිදස්සනයයි. පොට්ඨබ්බය අනිදස්සනයයි. කවදාවත් අපි දැකලා නෑ.

දැන් ඇස් අන්ධ කෙනෙකුට ඇඟට කෝටුවක් තිබ්බොත් ස්පර්ශය දැනෙයි. ඒ ස්පර්ශ වෙන අත හෝ කෝටුව හෝ පෙනෙනවද? පෙනෙන්නෙ නෑ. අර ස්පර්ශ වුන තැන විතරයි කය. අවස්ථාවටයි කය හම්බවෙන්නෙ. ඒ කය ද අවස්ථාවෙන් පස්සෙ නිරුද්ධ වෙනවා. තියෙන කයක් නෑ දුක් විඳින්න.

කය කියන්නෙ හටගෙන නිරුද්ධ වෙන එකක්. අපිට තමයි කය තියෙන්නෙ.

- මං මේ කතා කරන තැන තියෙන්නෙ ගැඹුරු දර්ශනයක් -

දැන් අපි භිතාගෙන ඉන්නෙ මේ ලොකු කයක් තියෙනවා මැරෙනකම්ම. මේ කය ඉතින් විඳින්න වෙනවාමයි කියලා. මෙහෙම කයක් ඇති බව අපට පේන්නෙ කෙලේසයකට. ආශ්‍රවයකට.

හොඳට බලන්න එතන එතන ස්කන්ධ නිරුද්ධ වුනොත් පංච උපාදාහස්කන්ධ දුකෙන් මිදෙනවා කියලා කිවුවෙ, ලෝකයා මේ විඳින හතර ඉරියවුවෙන් ස්පර්ශ ආයතන හයකින් ම විඳින දුකක් නෑ. හිත සමාධි වුනොත් එක ස්පර්ශ ආයතනයකයි එයාගෙ සිහි නුවණ තියෙන්නෙ හැම වෙලේ ම. ස්පර්ශ ආයතන හයක් ම හම්බවෙන්නෙ නෑ. අපිට තමයි ස්පර්ශ ආයතන හයම තියෙන්නෙ.

කෙටියෙන් ගත්තහම ස්පර්ශ ආයතන හයේ තණ්හා උපාදාන සහිතව හිටියාම ඒකෙ තියෙන ආදිනවය තමයි මෙබඳු වූ ආත්ම භාවයක් හඳුනවා. තමා යැයි කියන පුද්ගලයකු වූ ආත්ම භාවයක් හඳුලා තියයි.

‘‘යං කාමයමානො තප්පං තප්පං අත්ථභාවං
අභිනිබ්බත්තිති පුණ්‍යභාගියා වා අපුණ්‍යභාගියා වා’’

යමකට කැමති වෙයි නම් එයින් එයින් උපන්නා වූ ආත්ම භාවය ඇති කරනවා. කුසල හෝ අකුසල සහගත සත්ව පුද්ගල වූ මෙබඳු ආත්ම භාවයක් තිබුනොත් ජරා මරණ දුක පවතිනවා.

ස්පර්ශ ආයතන හයේ කිසිවක් උපාදාන වශයෙන් නොගත්තොත් - නව කිංචි ලෝකෙ උපාදියති- උපාදාන වශයෙන් නොගෙන මිදුනොත් හටගත්ත දේ නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක පේනවා. පේනවා නෙමෙයි ඒක සාක්ෂාත් වෙලා. ඒ කියන්නෙ හට ගත්ත ස්කන්ධයෝ නැති වෙනවා කියන එක බලන්නවත් ඕන නෑ.

කණ්ණාඩිය ඉස්සරහට ගියාම පෙනෙන රූපය අහකට යනකොට නැතිවෙනවා කියලා බලන්න ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන්න ඕනෙද? ඕන නෑ. වෙනවා.

මොකද අපේ ජීවිතේ අපි ඒ මට්ටමට පත් කරගෙන තියෙනවා.

ඒ වගේ උපාදානයන්ගෙන් මිදිලා ජීවිතේ ඒ මට්ටමට පත් කරගෙන තිබුනොත් හටගත්ත ස්කන්ධයෝ නිරුද්ධයි කියන එක සාක්ෂාත් වුනොත් එයා මිඳෙන්නෙ මොකෙන්ද , පංච උපාදානස්කන්ධ දුකෙන්. අද මේ තියෙන මානසික මට්ටමෙන් මිඳෙනවා. මරණින් පස්සෙ නෙමෙයි. එයා අපරාමරයි. ඒ කියන්නෙ මැරෙන්න ශරීරයක් නෑ. එයාට.

හටගත්ත ස්කන්ධයන්ගේ නිරෝධය එතන එතන සිද්ධවෙනවා මිසක ජීවත්වෙන්නෙක් නැතිවෙනවා. එතකොට මැරෙන්නෙ කොහොමද? ඒ හින්දා අපරාමරයි කියනවා. ජරා මරණයන්ගෙන් මිදිලා. කුණුවෙන්න ශරීරයක් නෑ එයාට. ඒ ටික හම්බවෙන්නෙ මේ ලෝකෙට, ලෝකයා කියයි, අපේ හාමුදුරුවෝ, අපේ රහතන් වහන්සේ

කියලා. අපේ උපාසක මහත්තයා කියලා. ඇයි ස්පර්ශ ආයතන හයක් තියෙන ලෝකයට මෙබඳු මට්ටමක් තිටිනවා.

- මං මේ කතා කරන්නෙ සියුම් දර්ශනයක් -

එතනට දෙවියෙක් කියන්නත් බෑ. බ්‍රහ්මයෙක් කියන්නත් බෑ. යක්ෂයෙක් කියන්නත් බෑ. මනුස්සයෙක් කියන්නත් බෑ. ඒ ජීවිතයට, ඒ මානසික මට්ටමට දෙවියෙක් ගාව තියෙන කෙලෙසුන් නෑ. මනුෂ්‍යයෙක් ගාව තියෙන කෙලෙසුන් නෑ. බ්‍රහ්මයෙක් ගාව තියෙන කෙලෙසුන් නෑ. ඔය වගේ තැනකට කියනවා ධම්ම කියලා.

ජීවිතය යම් සේ ද ධර්මය එසේයි.

ධර්මය යම් සේ ද ජීවිතය එසේ යි.

එහෙම ස්පර්ශ ආයතන හය උපාදාන වශයෙන් නොගත්තහම, උපාදාන වශයෙන් නොගෙන මිදුනහම, ස්කන්ධ නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනවා. ස්කන්ධ නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනකොට පංච උපාදානස්කන්ධ දුකෙන් මිදෙනවා. ජරා මරණ ශෝක පරිදේව මෙබඳු කයකින් මිදෙනවා. අඬන්න, වැලපෙන්න තියෙන හේතූන්ගෙන් මිදෙනවා. දුකේ නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනවා.

ඒ ස්පර්ශ ආයතන හයේ කිසිවක් උපාදාන වශයෙන් නොගෙන මනස මුදවාගන්න තියෙන මාර්ගය තමයි.

ශිල,
සමාධි,
ප්‍රඥා

අපිට කටයුතු කරන්න තියෙන ධර්මා පහ තමයි ශිල, සමාධි, ප්‍රඥා, විමුක්ති, විමුක්ති ඥාන දර්ශන.

ශිලය කිවුවේ කය වචන දෙකේ සංවරය. ඒක උපකාරයි මානසික සංවරයට.

විත්ත භාවනාවක් කරන්න සමථ කමටහනක් වඩන්න. ඒ නිවර්ණ ධර්මයන් දුරු කෙරෙන නිවර්ණ ධර්මයන් අඩු කෙරෙන සමථ කමටහනක් වැඩුවම ඒක උපකාරයි ඇත්ත ඇති හැටියෙ දකින්න. ඒ

ඇත්ත ඇති හැටිය දැකීම උපකාරයි ආශ්‍රවයන්ගෙන්, කෙලෙසුන්ගෙන් මනස මිදෙන්න. මිදුනහම මිදුනා කියන ඥාණ දර්ශනය පහළ වෙනවා.

ඔය තැන දක්වා විතරයි අපිට කරන්න පුළුවන්. නිවන් දකින්න යමක් කරනවා කියන්නේ ඔන්න ඔය ටිකයි කියලා දැනගන්න. ඊට පස්සෙ නිරෝධය, නිවන දැනගන්න, මේ කෙලෙසුන්ගෙන් මිදුනහම සම්මා දිට්ඨිය ඵළඹ සිටිනවා. සම්මා දිට්ඨි කිවුවේ මොකක් ද? හටගන්න සිකන්ධයෝ එතන එතන නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක දකින නැත.

ඒ සම්මා දිට්ඨියට අනුවමයි සම්මා සංකප්ප. හටගත්ත සිකන්ධයෝ නිරුද්ධ වෙනවා කියන මානසික මට්ටම තුලමයි සංකප්ප වාවා කම්මන්න ආජීව කියන මේ ඔක්කොම ටික තියෙන්නේ. ඒ අනුවම සති, සමාධි ඊට පස්සෙ මෙන්න මේ ටික ගැන මනාව දැනගෙන කෙලෙසුන්ගෙන්, ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිදිලා පංච උපාදානස්කන්ධ දුකේ නූපදීම සාක්ෂාත් වෙනවා.

සිකන්ධ නිරෝධය දකිනකොට ආශ්‍රවයන්ගෙන් කෙලෙසුන්ගෙන් මිදුනහම, ඇති බවට රැස්කරලා දුක් විඳින මානසික මට්ටමෙන් මිදිලා. ඒ ස්පර්ශ ආයතන හයේ නිරෝධය දකිනකොට ස්පර්ශ ආයතන හය ම එකට එකතු කරලා ගන්න මට්ටමින් මිදිලා. ඒ දුකෙන් ද මිදිලා. අඬන්න වැලපෙන්න ධර්මා නෑ.

කම් රැස්වීම, ලෝකය කියන එක දකින්න භෞතිකව නෙවෙයි, මේ ස්පර්ශ ආයතනය තුල, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා. “මහණෙනි, ලෝකයත් ලෝක සමුදයත්, ලෝක නිරෝධයත් මේ ඛණ්ඩස්ස පමණ ශරීරයෙන් පනවමි” කියලා.

දැන් බලන්න මිරිඟුව නියෙන තැනක ඇහෙන්න බැලුවහම වතුර වගේනෙ පෙනෙන්නේ. අපි දකුණු පැත්ත බලනකොට එහෙම වතුර වගේ පේනවා කියලා හිතන්නකො. හටගෙන නිරුද්ධ වෙන බව නොදන්න අපි උතුරු පැත්තට හැරෙන්නේ දැකපු දේ නියෙනවා කියලා ඇති බවට දැනෙන හැඟීමත් එක්ක. උතුරු පැත්තෙන් වතුර වගේමයි පේන්නේ. එතනත් හටගෙන නිරුද්ධ වන බව නොදැන ඇති බවක දැනුමත් එක්ක නැගෙනහිර පැත්ත බලනකොට ඒ පැත්තෙන් වතුර වගේ පේන්නේ. එතනත් නිරෝධය නොදැක ඇති බවට පෙනුනොත් ඒ

දැනීමෙන් ම බස්නාහිර පැත්ත බලන අපිට වතුර වලක් මැද්දේ ඉන්නවා වගේ පෙනෙයි.

ඒකයි මේ වෙලා තියෙන්නේ.

ඇතින් බලනකොට ඉඳිරියෙ තියෙන උණ පඳුර පෙනෙයි. අතින් පැත්ත බලනකොට ඒ පැත්තෙ තියෙන තේක්ක ගස් ටිකයි පෙනෙන්නේ. නමුත් අර උණ පඳුරත් ඇති බවට වැටහීමත් එක්කමයි තේක්ක ගස් ටික පේන්නේ. හටගෙන නිරුද්ධ වන බව නොදන්න නිසා ඇතිබවටමයි පේන්නේ. දැන් ඔය පින්වතුන්ට හිතෙන්නේ තේක්ක ගස් උණගස් තියෙන වත්තක ඉන්නවා කියලා.

නැවතත් බැලුවොත් ඒ ගස් තියෙනවා. බලන බලන ගානෙන් තියෙනවා. බලලා ඉවරවුනාමත් තියෙනවා. වෙනසක් හොයන්නත් බෑ. ඉතින් ජීවිතේ මෙබඳු වටපිටාවක් එක්ක ජීවත්වෙනවා කියන එක පුදුමයක් හෙවෙයි. හොඳට මතක තියාගන්න ඔය ටික තමයි ප්‍රපංච.

ඔය පින්වතුන් ගෙවල් දොරවල්, දේපල වස්තු ද දුරුවො එක්ක ජීවත්වෙන්නේ ඔහොම. සම්පූර්ණම ප්‍රපංච ටිකකින් ජීවත්වෙන්නේ, නමුත් ආර්ය වූ ශුන්‍යතාවයක් තියෙනවා. අන්න ඒ ආර්ය වූ ශුන්‍යතාවය කවදාවත් අපිට හම්බවෙන්නේ නෑ.

ඒක විහාරී භාවය හම්බවෙන්නේ නෑ අපිට. ආනන්ද හාමුදුරුවෝ බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අහනවා,

“ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඒක විහාරී, ඒක විහාරී කියලා කියනවා. කොපමණකින් ඒක විහාරී වෙයි ද? කොපමණකින් දුතිය විහාරී වෙයිද?” කියලා.

එතන දී බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා,

“ඇහෙන්න දතයුතු ප්‍රිය වූ මනාප වූ මනවඩන රූප තියෙනවා. මේ රූපයේ යම්කිසි කෙනෙකුගේ නන්දියක් පවතී නම්, නන්දිය හේතුවෙන් සංයෝජන ඇතිවෙනවා. නන්දි සංයෝජනයෙන් යුක්ත කෙනා දුතිය විහාරී කියලා කියනවා. සතුටු වීමයි, බැඳීමයි ඒ කියන්නේ ඇහැට පෙනෙන මේ රූප අරඹයා සතුටු වෙන බවක් ඇති වුනොත් ඒ නිසා බැඳීම ඇතිවෙනවා දුරුවන්ට ගෙවල් දොරවල්වලට ඔවා දාලා යන්න බැරි බැඳීම් ඇති වෙනවා ඇලීම නිසා බැඳීම.

පෙනෙන දේ අරඹයා ඇලීම බැඳීම ඇතිවුනොත්, නන්දි සංයෝජනයක් ඇති වුනොත් මේකට කියනවා දුතිය විහාරී කියලා. එයා මනුෂ්‍යයන්ගේ ඇගේ වැදිලා එන වාත මාත්‍රයකුදු එන්නේ නැති ඉතාමත් ප්‍රාන්ත, ඉතාමත් දුෂ්කර ඇත සෙනසුනක වාසය කළත් එයා ඉන්නේ දෙන්නෙක් එක්ක. තණ්හාව දෙවැන්නා කරගෙන”

ඒ වගේ ස්පර්ශ ආයතන හයට ම පෙන්වනවා.

“යම්කිසි කෙනෙකුට ඇහෙන්නේ බලා දැනගැනු මන වඩන රූප තියෙනවා. ඔය රූපේ නන්දිය නැත්නම් සංයෝජන නෑ, නන්දි සංයෝජන නැත්නම් එයා ග්‍රාමවාසීව රජ මැති ඇමතිවරු එක්ක පිරිස සහිතව වාසය කරනවා. ඒත් හුදෙකලාවයි ඉන්නේ.” කියලා බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ විදියට ඒක විහාරී බවත් පෙන්වුවා.

ඔය පින්වතුන් දන්නවද මේ දරුවෝ, ගෙවල් දොරවල්, අනික් සත්වයෝ පුද්ගලයෝ එක්ක ඉන්නවා කියන මානසික මට්ටම හදලා තියෙන්නේ කෙලෙස් ටිකෙන්. කෙලෙස් දරුවුනොත් දැකපු අහපු අතිතයත් නිරුද්ධ වෙලා. ඒ කියන්නේ දන්න හඳුනන අය ඔය කොහේවත් නැහැ. අනාගතේ ඉපදිලා නැහැ. හොයාගෙන යන්න අය ඔය කොහේවත් නැ. වතීමානසක වක්ඛු සම්මස්සය නිසා හටගත්ත රූපායතනය දකිනවා. සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් නෙවෙයි. ඒක ද අනාත්මයි. එයා සත්ව පුද්ගල භාවයෙන් මිදිලා ශුන්‍යතාවයක වතීමානසය තනිවම ඉන්නේ. ඒද වණී සටහනක් විතරයි කියන තැනක ඉන්නේ.

ඉතින් මෙතෙන්දි මට මතක් කරන්න ඕන වුනේ එක දෙයක්. අපි ගොඩාක් කාලයක් නිවන් දකින්න කියලා භාවනා කරනවා. එක එක දේවල් කරනවා. ඉස්සෙල්ලා නිවන කියන්නේ මොකක්ද කියන එක තේරුම් කරගන්න. ජරා මරණ ශෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්ස උපායාසා නිරුප්පිකානිති කියලයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ. මේ ස්පර්ශ ආයතන හයෙන් මිදීම.

ස්පර්ශ ආයතන හයෙන් මිදෙනවා කියලා කිවුවේ, ස්පර්ශ ආයතන හය ඇති මානසික මට්ටමක් අපිට තියෙනවනේ. ස්පර්ශ ආයතන හය ඇති, අතපය හතර ඇති, හතර ඉරියව්ව ඇති මානසික මට්ටමෙන් මිදෙන එක. ඔය මට්ටමෙන් තමයි දුක එන්නේ. පංච

උපාදානස්කන්ධ මට්ටම. ඒ මට්ටමෙහි මිඳෙන්, උපාදානය වෙව්ව මම, මම කියලා අල්ලගත්ත මේ ස්කන්ධ මට්ටමෙන් මිඳෙනවා.

ඒ මට්ටමෙන් මිඳෙන් පුළුවන් මේ ස්පර්ශ ආයතනයන්ට හමුවෙන අරමුණු උපාදාන වශයෙන් නොගෙන ඉන්න මහසකට විතරයි කියන කාරණාව තේරුම් කරගන්න.

කෙලෙසුන්ගෙන් මිඳෙන තැන දක්වා, ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිඳෙන තැන දක්වා විතරයි අපිට කටයුතු කරන්නත් පුළුවන්. විමුක්තිය නිසා නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙයි. එහෙම නැතුව නිවන කියන එක දකින්න අල්ලන්න යන්න පුළුවන් එකක් නෙමෙයි. ඒක ගන්න යන්න යන්න 'යන්නා' ඉන්නවා. අපි අපේම හෙවනැල්ල පාගන්න හඳුනවා වගේ වැඩක්.

කෙලෙසුන්ගෙන් මිඳෙනම ස්කන්ධ නිරෝධය පේනවා ආශ්‍රවයන්ගෙන්, කෙලෙසුන්ගෙන් මේ ස්පර්ශ ආයතන හය උපාදාන වශයෙන් නොගෙන මිඳෙන් තමයි ප්‍රඥාව තියෙන්නෙ. ප්‍රඥාවට උපකාරයි සමාධිය. සමාධියට උපකාරයි ශිලය. කියන මෙන්න මේ පරියාය ඉගෙන ගන්න. මේක බොරුවක් නෙමෙයි.

මේ විදියටයි තියෙන්නෙ. ශිල, සමාධි, ප්‍රඥා, විමුක්ති, ආශ්‍රවයන්ගෙන්, කෙලෙසුන්ගෙන් මිඳෙන්. මිදීම කුමට ද? නිවන සඳහා. ස්කන්ධ නිරෝධය සාක්ෂාත් කරන්න.

පංච උපාදානස්කන්ධ දුකෙන් මිඳෙන් තියෙන්නෙ. කියන කාරණාව තේරුම් කරගන්න.

දැන් ශිලය කිවුවහම සතර ශිලයක් තියෙනවා.

ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංවර ශිලය.

ඉන්ද්‍රිය සංවර ශිලය

ආජීව පාරිශුද්ධ ශිලය

ප්‍රත්‍යය සන්නිශ්‍රිත ශිලය

අපි බොහෝ විට ශිලය කියලා ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංවර ශිලය ගැන විතරයි අවධානය යොමු කරන්නෙ. ඒ කියන්නෙ පන්සිල්, උපෝෂට අවධිංග ශිලය, ඔය ටික නොකඩා ඉන්න අපි වගබලා ගන්නවා.

හොරකම් කරන්නෙ නෑ.
සත්තු මරන්නෙ නෑ.
කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන්නෙ නෑ.
බොරු කියන්නෙ නෑ.
රහ මෙර පානය කරන්නෙ නෑ.

ඔන්න පන්සිල් රකිනවා. මේ ටික ශිලයෙ එක කොටසක්. ශිලය සම්පූර්ණ වෙන්න නම් තව ඕකට ඉන්ද්‍රිය සංවරයන් එකතුවෙන්න ඕන. ආජීව පාරිශුද්ධ ශිලය, ඒ කියන්නෙ පිරිසිදු ජීවිකාවක් ඇති බව තියෙන්නත් ඕන, ඊගාවට තමන්ට ලැබෙන බෝගයන් ආදීන්ව දකිමින් පරිභරණය කරන නුවණක් තියෙන්නත් ඕන. ප්‍රත්‍යය සන්නිශ්‍රිත ශිලය ස්වාමීන් වහන්සේලාට විතරක් නෙවෙයි. ගිහි අයටත්, නැතිනම් ඒ ලැබෙන බෝගයේ බැස ගන්නවා. ඒකෙ මුසපත් වෙනවා. ඒක දැනගෙන, ආදීන්ව දන්නා නුවණකින් පරිභරණය කරන්න ඕන.

ඔන්න ඔය මට්ටමේ දී කෙලෙස් කැපෙනවා. ඒකයි මේ ශිලයට කියන්නෙ සමාධි සංවත්තනික ශිලය කියලා. මේ ශාසනේ සමාධියට කමටහනක් නෑ. ශිලය නිසාම හිත ප්‍රමෝදයට පත් වෙනවා. ශිලය නිසාම විපිලිසර නොවෙන තත්වට පත්වෙනවා. අවිජ්ජාපිසාර බව කියලා කියන්නෙ.

ඊට පස්සෙ තමන්ගෙ ශිලය ම ආවර්ජනා කළාම, තමන්ගෙ මනාව පිහිටි ශිලය ම, සතුටට උපකාර වෙනවා. සතුට ප්‍රමෝදයට ප්‍රීතියට උපකාර වෙනවා. ප්‍රීතිය පස්සද්ධියට උපකාර වෙනවා. පස්සද්ධිය සැපයට උපකාර වෙනවා. සැපය නිසා හිත සමාධි වෙනවා. කියලා මේ ධර්මයෙ පෙන්නන්නෙ.

සමාධිගත මනසට ඇත්ත පේනවා.

දැන් ශිලය ගත්තහම කෙනා කෙනාට පුළුවන් මට්ටම් තියෙනවා. මම කියන්නෙ පන්සිල් රකින්න බැර කෙනාට වුනත් කරන්න යමක් තියෙනවා. රකින්න පුළුවන් එක සිල්පදයක් නම්, ඒ සිල් පදය රකිමින් භාවනා කරන්න පටන් ගන්න බැරි නෑ. පුළුවන්.

එතකොට ඵයා රහත් වෙනවා නෙමෙයි.

ඉදිරියේදී පුළුවන් වෙනවා සිල්පද දෙකක් රකින තැනට මනස ගන්න. තවදුරටත් අප්‍රමාදී වෙනකොට පුළුවන් වෙනවා සිල්පද තුනක් රකින තැනට මනස ගන්න. ඔහොම සිල්පද හතරක්, පහක් රකින තැනට මනස ගන්න පුළුවන්. එහෙම සිල්පද පහක් රකින තැනට මනස ගන්නහම ඊළඟට එයාට පුළුවන් ඉන්ද්‍රිය සංවර ශීලය රකින්න. ඒ ටික රකින කෙනාට පුළුවන් ආපීවය අපිරිසිදු නොවෙන විදියට පීවන් වෙන්න. ඒ ටික රකිනකෙනාට පුළුවන් ඊට පස්සෙ ආදිනව දකින නුවණකින් බෝග පරිහරණය කරන්න. අන්න ඒ මට්ටමේ කෙනාගෙ ශීලය බොහෝම පිරිසිදුයි.

ශීලය නිසාම එයාට ප්‍රමෝදයක් ඇතිවෙනවා. සමාධියක් ඇතිවෙනවා. ඒ සමාධියට මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඇත්ත පෙනෙනවා. කියලා එක පරියායක් තියෙනවා. ඕකෙදි අපිට මෙහෙමත් කරන්න පුළුවන්.

එක වැඩකට ගොඩාක් තොටුපල තියෙනවා වගේ. මේ නිවනට මාගීය උපද්‍රවාගන්න ක්‍රම ගොඩාක් තියෙනවා. මාගී ගොඩක් නෑ. මාගීය උපද්‍රවාගන්න ක්‍රම ගොඩක් තියෙනවා.

ශීලයක පිහිටලා සමාධියෙ නානත්වය මත, මේ ප්‍රඥාවෙ නානත්වය මත, මාගීය උපද්‍රවා ගැනීමේ ක්‍රම ගොඩාක් ඇතිවෙලා තියෙනවා.

එක ක්‍රමයක් තියෙනවා ශීලයක පිහිටලා, ශීලය නිසා ම කෙලෙසුන්ගෙන්, ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිදෙන්න පුළුවන්.

තවත් පුළුවන් ශීලයක පිහිටලා තමන්ට හුරු පුරුදු සමට් කමටහනක් මෙනෙහි කරන්න ඇසුරු කරන්න.

එහෙම සමට් කමටහනක් මෙනෙහි කරමින් ඇසුරු කරමින් නුවණින් ධර්මය සම්මර්ශනය කරන්න පුළුවන්. එහෙම කරනකොට නිවරණ ධර්මයන්ගෙන් හිත මිදෙනවා. නිවරණ ධර්මයන්ගෙන් හිත මිදීම නිසා ප්‍රීති ප්‍රමෝදය ඇවිල්ලා සමාධිය ඇතිවෙනවා. සමාධිය නිසා ආශ්‍රවයන්ගෙන් මනස මිදෙනවා. ඒ විදියට කරන්නත් පුළුවන්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නලා තියෙන්නෙ

‘සිලේ පතිරිධාය නරෝ සපඤ්ඤො

චිත්තං පඤ්ඤංච භාවයං’ කියලා ශිලයක පිහිටලා සමට විදුර්ගතා වඩන්න. මේක උපායශිලියි. මුල් ටිකේ දි ශිලය කියන එක හැදෙන්නත් මනස හදා ගැනීම වේගවත්.

හැම වෙලාවෙම අපිට පුළුවන් සමට කමටහනකින් හිත වඩමින් මේ ස්කන්ධ, ධාතූ, ආයතන මෙනෙහි කරන්න. ඒකෙදි මම ගොඩාක් වේලාවට මතක් කරන දෙයක් තමයි සත්ව පුද්ගලභාවයට හම්බවෙන මේ සවිඥානක කය විතරක් අරමුණු කරගෙන නුවණින් බලමින් කායගතාසනිය වඩමින් සමට කමටහනකින් හිත වඩන්න. මොකද අනික් අවශේෂ ධර්මයෝ ඔක්කොම කෙලෙස් ටික අනභරෙන්නවා මේ සවිඥානක සත්ව පුද්ගල හැඟීමෙන් අපේ මනස මිදෙනකොට. මම සහ මගේ කියන හැඟීම වටා තමයි මේ ඔක්කොම කෙලෙස් ටික ඇතිවෙලා තියෙන්නෙ. එතනින් මිදෙනවා.

ඒ නිසා ඔය ආනාපානසතිය ඒ වගේ ම බුදුගුණ මරණය මෙමත්‍රිය ආදී කමටහනක් මෙනෙහි කරන්න. හැම සමට කමටහනකට ම ඉස්සෙල්ලා සති නිමිත්තෙ හිත නියාගන්න එක අභිචාර්යයි. ඒක කරන්න.

ඊට පස්සෙ සවිඥානක රූපවිතරක් අප්පිකධන්තංවා ඛනිද්ධාවා - අප්පිකධන්ත ඛනිද්ධාවා. ඇත්ත ඇති හැටියෙ නුවණින් මෙනෙහි කරන්න. එහෙම මෙනෙහි කරනකොට මම, මගේ කියලා ගත්ත රළු ගතිය අඩුවෙනවා.

මේ නිවරණ ධර්මයන්ගෙන් මිදෙන තැන දක්වා විතරයි අපට අමාරු. නිවරණ ධර්මයන්ගෙන් මනස මිදුනහම මේ ප්‍රතිපදාව සැප සහගතයි. ජීවිතේම සැප සහගතයි. එතෙන්ට එනකම් විතරයි අපට අපහසු. ඒ තැන දක්වා ටිකක් උත්සාහයෙන් කරන්නම වෙනවා.

එතන දි භාවනාව කියලා එකකට අමුතුවෙන් කොටුවෙන්හ එපා. එතකොට තමන්ට ඒක වදයක් වෙයි. හිත නුරු කරන්න යන එතකොට හිතින් කය අනුව බලමින් යන්න. ඒක බරක් කරගන්නෙ නැතුව.

පර සන්නාහං වා පර පුග්ගලාහං වා.

තමන්ගේ හරි අනුන්ගේ හරි, සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් කියලා පෙනෙන තැනක, ඇත්තටම සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් කියලා අපි හිතුවට පෙනුනට මේ රූපෙ ද තියෙන්නේ හම් මස් ලේ නහර ඇට ඇටමිදුළු නේද කන බොන ආහාරයෙන්නේ හැදෙන්නේ.

නගරයට ගියාම කමටහන් ගොඩක් තමයි තියෙන්නේ. හමුවෙන හැම රූපෙම බලන්න. තමන් කියන තැනත් මෙහෙම නේද. කියලා බලමින් ම තමන්ගේ වැඩ ටිකත් කරගෙන නගරයේ ඉඳලා ගෙදරටත් ඇවිල්ලා. තමන් නිවන් දකින්න මාර්ගය තුලත් ඉන්නවා. කෙලෙසුන්ගෙනුත් මිදිලා.

ඉතින් මේ ටික කොච්චර ඇහුවත් කෙරෙන්නේ නෑ. ඒකයි මේ ප්‍රශ්ණය. අහලා තියෙන ටික ඕනෑවටත් වඩා ඇති කරනවා හම්.

හිතන්නේ කොයි වෙලාවක හරි භාමුදුරුවෝ හරි කවුරුහරි ඇවිල්ලා අපිව නිවනට ඔබලා දායි වගේ තැනකින් ඉන්නේ.

එහෙම වෙන්නේ නෑ.

මේක කොච්චර කිවුවත් අහගන්න වෙන්නේ ඔය ටිකම නමයි. ශිලය සමාධියට, සමාධිය ප්‍රඥාවට, ප්‍රඥාව මේ ස්පර්ශ ආයතන හය අරඹයා අපේ මනසේ කෙලෙස් ඇතිවෙන තත්වයෙන් මිදෙන්න. ඒ කියන්නේ ස්පර්ශ ආයතන හය උපාදාන වශයෙන් නොගෙන ආශ්‍රවයන්ගෙන් කෙලෙසුන්ගෙන් මිදෙන්නයි තියෙන්නේ. මිදුනහම මිදුනා කියන නුවණ එනවා. ඒ මිදීම කුමකට ද? මේ ජරා මරණ දුක්ඛ නිරෝධය සාක්ෂාත් කිරීම සඳහා.

ඔය ටික අර්ථය පෙන්නලා කමටහන් කියලා තියෙනවා. භාවනා කරන හැටි කියලා තියෙනවා. හැමදාම ඔය ටිකමයි. නමුත් මේක ටික ටික හරි කරන්නයි තියෙන්නේ.

අර කතාවක් තියෙන්නේ ගුරුළුගේ දරුවට පුළුවන් ලු එක තටුවක් ගහලා ඊගාව තටුව ගහනකොට යොදුන් සියක් දුර යන්න. ඒ

තරම් වේගෙන් යන්න පුළුවන් ගුරුලා වුනත් නොගියොත් දැමියක්වත් යන්නෙ නැහැ.

ඒ වගේ ම අගල අගල යන ඉබ්බා වුනත් ගියොත්, උඟට ද ගමන කෙළවර කරන්න පුළුවන් කියනවා. ඉතින් මොනතරම් නුවණක් තිබුණත්, පවයක් තිබුණත්, තේරුනත්, නොතේරුනත් ඔය පින්වතුන් මේක නොකරනවා නම් තමන්ගෙ හිතෙන් මහසින් උපද්දවා නොගන්නවා නම් හැමදාම එක තැන.

බැරිම කෙනෙක් වුනත්, නොතේරෙන කෙනෙක් වුනත් තමන්ට හැකි පමණින් හරි හිතනවා නම් එයා කවදාහරි අවබෝධ කරනවා.

ඒ නිසා මේ සඳහා උත්සාහවත් වෙන්න.

ප්‍රශ්නයක් :-

ස්වාමීන් වහන්ස, ආදිනව දැනගන්න ශිලය පරිහරණය කරමින් ඉන්නකොට යම් කම් විෂයක් තිබ්බා සිල්පද කැඩෙනවා නම් ඒ කැඩෙන බවත් ඒකෙ ආදිනවත් දන්නවා වුනත් තණ්හාව ඒක වළක්වා ගන්න බැරි තරම් ප්‍රබල නම් මොකක්ද ස්වාමීන් වහන්ස කරන්න ඕන?

ඒකට තමයි අපි චිත්ත සමථය ඇතිවෙන කමටහනක් වඩන්නෙ. ශිලයක පිහිටලා සමථ විදුර්ශනා වඩනකොට ආයෙත් ඒ සමථ විදුර්ශනා දෙක ශිලයට උපකාරයි.

ශිලය සමාධියට උපකාරයි. සමාධිය ප්‍රඥාවට උපකාරයි. ප්‍රඥාව ආයෙත් ශිලයට උපකාරයි. මේක චක්‍රයක්. අද සිල්පද පහම රැකගන්න බෑ කැඩෙනවා. නමුත් රකින්න පුළුවන් එක සිල්පදය හෝ රකිමින් ආනාපානසතිස වඩනවා. බුදු ගුණ වඩනවා එහෙම කරමින් විදුර්ශනා කරනවා. මේ ශිල, සමාධි දෙක සිල් නැති කෙනෙකුට බෑ කියලා නිකම් ඉන්නවා නෙමෙයි.

එහෙම කියලා නෑ බුදුරජාණන් වහන්සේ. යටත් පිරිසෙයින් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියන නුවණ ඒ දුර්ශනය එන මට්ටමට පත්සිල්වත් තියෙන්න ඕන. තවම ඒ මට්ටම නැති වුනාට ඔන්න එක සිල් පදයක් රකිමින් භාවනා කරන්න පටන් ගන්නවා. භාවනා කරනවා

කියන්නේ, නුවණින් බලනවා කියන්නේ ටිකක් හරි ආශ්‍රව අඩුවෙනවා. අන්න එතකොට අනික් පැත්තෙන් එයාට සිල් පද දෙකක් රකින්න පුළුවන් මට්ටම එකතු වෙනවා.

සිල්පද දෙකක් රකිනකම තව වැඩියෙන් උපකාරයි සමාධිය වඩාගන්න. දැන් සමාධියෙ පිහිටලා නුවණ වඩනවා. කාලයක් යනකොට සිල්පද තුනක් රකින්න පුළුවන් මට්ටමට එනවා.

සිල් පද තුනක් රකින නිසා තවත් ආශ්‍රව අඩුයි. දැන් සමාධිය වඩාගන්න උපකාරයි, ශිලය වඩා ගන්න උපකාරයි ඒ ආශ්‍රව අඩුවීම. ඔය විදියට සිල්පද පහම රකින්න පුළුවන් වෙනවා.

ඒකයි මේ ශාසනේ ශිලයත් වැඩෙනවා කියලා කියන්නේ. දැන් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩන්න පුළුවන්තේ. ඒ කියන්නේ ශිල, සමාධි, ප්‍රඥා කියන ත්‍රි ශික්ෂාව වඩන්න පුළුවන්. ශිලය වඩන්න පුළුවන් වුනේ සමාධිය වැඩෙන මට්ටමට ප්‍රඥාව වැඩෙනවා, ප්‍රඥාව වැඩෙන මට්ටමට නැවත ශිලය වැඩෙන නිසා. නැවත ශිලය වැඩෙන කොට සමාධිය වැඩෙනවා. සමාධිය වැඩෙනකොට ප්‍රඥාව වැඩෙනවා.

විපිලිසර භාවයක් අද ඇති වුනත් හෙට දවසෙදි නැතිවෙන දහමකුයි මේ. ඕකට තමයි අපි ධර්ම චක්‍රය කියලා කියන්නේ. මේ චක්‍රයක් තියෙන්නේ. සංසාර චක්‍රයට එරෙහිව ධර්ම චක්‍රය.

දුක නිසා තණ්හාව ඇතිවෙනවා. තණ්හාව නිසා දුක ඇතිවෙනවා. කියන එක චක්‍රයක්. මේක නවත්වන්න බෑ. අඛණ්ඩව තියෙන්නේ. දුක ඇතිවෙනකොට දුක්බෙ අඥානං නිසා තණ්හාව ඇතිවෙනවා. තණ්හාව නිසා ආයෙත් දුක ඇතිවෙනවා.

ප්‍රශ්නයක් :-

ස්වාමීන් වහන්ස, ස්පර්ශ ආයතන එකයිනේ එක වෙලාවකට ඇති වෙන්නේ. නමුත් අපිට එකවර ම රූපයක් පේනවා. ශබ්දයක් ඇහෙනවා. ගඳ සුවඳ දැනෙනවා. පොට්ඨබ්බයත් දැනෙනවානේ. එහෙම වෙන්නේ ඇයි?

ඒ තමයි නිවරණ විත්තයෙ ලක්ෂණය. සිත වේගවත්, සිත වේගවත් තරමට අපේ සිහි නුවණ වේගවත් නෑ.

දැන් පෙනි තුනක් තියෙන විදුලි පංකාවක් වේගයෙන් කරකාවෙන කොට එකම පෙත්තක් වගෙයිනෙ අපිට පේන්නේ. ඔය විදුලි පංකාවෙ වේගයෙන් ම අපිටත් කැරෙකෙන්න පුළුවන් නම් පෙනි ටික වෙන් වෙලා පෙනෙයි. විදුලි පංකාව නතර වෙලා වගේ.

ඒ වගේ තමයි ස්පර්ශ ආයතන හය උපදින වේගෙට සිහි නුවණ නැත්නම් ඔක්කොම ටික තියෙනවා වගෙයි. ගිහි පෙනෙල්ලක් කරකවනකොට ගිහි වළල්ලක් පෙනෙනවා. ඇත්තටම ගිහි වළල්ලක් නැහැනෙ. එහෙම පෙනෙනවා විතරයි. ඒ වේගෙට ම අපේ සිහි නුවණ අල්ලගන්න පුළුවන් වුනොත් ගිහි වළල්ලක් දකින්න බැරි වෙනවා. එහෙම වුනොත් ගිහි වළල්ලෙන් එන දුක් පීඩා ඇතිවෙන්නෙත් නෑ.

ස්පර්ශ ආයතන ඉපිද නිරුද්ධ වෙනවා නම් ඒ මට්ටමට අපේ සිහි නුවණ තියෙනවා නම් ස්පර්ශ ආයතන හයකින් ම අපි මිදෙනවා. ස්පර්ශ ආයතන හයකින් විඳින දුක් විඳින්නෙ නෑ. ඔය මට්ටම තමයි ජරා මරණ දුක. ඇයි ඇහැට පෙනෙනවා. දුරුවා මැරුණා කියන එක හිතනවා. පෙනෙන එකයි හිතන එකයි ගැට ගහනවා. ඉතින් කෑ ගහලා අඬනවා මැරුණා කියලා.

කනට ඇහෙනවා. බනිනවා නේද කියලා හිතනවා. ඇහෙන එකයි හිතන එකයි ගැට ගහනවා. මට බනිනවා නේද කියලා හිතනවා. ඔය වගේ ස්පර්ශ ආයතන හය ම ගැටගහගෙන තමයි මේ ඔක්කොම දුක් ටික විඳින්නේ.

ඔය දුක් විඳිම නැහැ ඒ ඒ ආයතනය කියන තැනට ආවොත් ඒක වෙන්නෙ අපේ සිහි නුවණ දියුණු වීමෙන්.

ශීල සමාධි ප්‍රඥා කියන ටිකෙන් කළේ මොකක් ද? දැන් එක තැනකින් අල්ලගෙන ඉන්නකොට, උපදින උපදින ධර්මයන් අනුව සිහි නුවණ වේගෙන් ගෙතියන්න බෑ. උපාදාන සහිතව ඉන්නකොට බොහෝ ධර්මයෝ ඉපිද නිරුද්ධ වෙලා ඒවත් ඔක්කොම ඇති බවක හිටිනවා.

අපි හිතමු දැන් මිදුලේ ලොකු සර්පයෙක් ඉන්නවා. සර්පයා ඉන්නවා දැක්කා. දැකලා අපි ගේ ඇතුලට ගියා. ඒ අතරේ සර්පයා එළියට ගියා. නමුත් එහෙම එළියට ගිය බව දැක්කේ නැත්නම් අපි හැසිරෙන්නේ සර්පයා මිදුලේ ඉන්නවා කියන හැඟීමෙන්නේ. බයෙන් බයෙන් තමයි අඩිය තියන්නේ.

නමුත් ඒ සතා ගේට්ටුවෙන් එළියට යන බව දැක්කා නම් අර විදියට බයෙන් බයෙන් හැසිරෙනව ද? නෑ. ඇයි ඒ? සර්පයා ගිය බව දැක්ක නිසා.

ඒ වගේ හටගත් ස්කන්ධයෝ නිරුද්ධ වෙන බව නොදකිනකොට ඇති බව තමයි තියෙන්නේ. ඕවා ඔක්කොම මනස පිළිබඳ ප්‍රශ්න.

ප්‍රශ්නයක් :-

ස්වාමීන් වහන්ස, පංච මාර ගැන කිවුවෙන්. එතෙන්දි ආයතන හය අවබෝධයෙන් දකිනකොට තමයි මේ මාරයෝ නැති වෙන්නේ නේද?

ඔව්. ස්කන්ධ මාර කියලා කිවුවේ ඇහැ ඇති බව. රූපය ඇති බව. චක්ඛු විඤ්ඤාණය ඇති බවට නේ. එයාට හටගෙන නිරුද්ධ වෙනවා මිසක දුක් විඳින්න. මරණ දුක් විඳින්න ඇහැ, රූපය, චක්ඛු විඤ්ඤාණය ඉපදෙන්නේ නැති නිසා ස්කන්ධ මාර නෑ.

ඊට පස්සෙ හටගෙන නැතිවෙනවා කියලා දකින නිසා ඇලෙන්න ගැටෙන්න කෙලෙස් උපදින්න ක්ලේශ මාරත් නෑ.

ඇති බවට හම්බවුනොත්තේ තියෙන දේ අරබයා හිතනවා කියනවා කරනවා කියන එක හම්බ වෙන්නේ. හටගෙන නිරුද්ධ වෙනවා නම් හිතීම කීම කිරීම නිරුද්ධ වෙනවා මිසක කම් රැස්වෙනවා කියලා එකක් නෑ. අභිසංස්කාර මාරත් නෑ.

හටගෙන නිරුද්ධ වෙන එක්ම ආයතනයක් ඒක ද ධර්මාචයක් වුනොත් ජීවත් වෙන්නෙක් නෑ. එතකොට මැරෙන්නෙක් නෑ.

‘තේසං තේසං ධම්මානං ජරා පිරණානා’

ඒ ඒ ධර්මයන්ගේ ජරා පිරණාචයක් තියෙනවා.

‘තේසං තේසං සත්තානං තම්භි තම්භි සත්ථ නිකායෙ’

ඒ ඒ සත්වයන්ගේ දිරිමෙන් මිඳෙනවා

රහතන් වහන්සේ කියන තැනත් සිකන්ධයක් තියෙනවා. සිකන්ධයන්ගේ ජරාවක්, සිකන්ධයන්ගේ විඳිමක් තියෙනවා. නමුත් පුද්ගලයෙක්ගේ ජරා මරණයක් නෙමෙයි. හඬන වැලපෙන එකක් නෙමෙයි.

‘තේසං තේසං ධම්මානං ඛයො වයො හේදො’

ප්‍රශ්නයක් :-

ස්වාමීන් වහන්ස, මේ කය අනිදස්සනයයි කියන තැන තව ටිකක් පැහැදිලි කරලා දෙන්න.

ඕනන තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ රූපය පිරිසිදු දැක්වෙන කියලා. රූපය පිරිසිදු දැක්කොත් අනාගාමී වෙනවා කියලා කියන්නේ ඕදාරික කබලිංකාභාරයෙන්ම මිඳෙනවා. කබලිංකාභාරයෙන් යුක්ත කයින් ම මිඳෙනවා.

ඒකත් හොඳ භාවනාවක්. කරන්න පුළුවන්නම්. තමන් දක්ෂ වෙන්න ඕන. ආයතන කුසල වෙන්න ඕන. ඇහැට පෙනෙන්නේ මොනවද? රූප.

හොඳට තමන් ස්ථාවරම වෙන්න ඕන නුවණින්. ඇහැට යම් රූපයක් පෙනුනානම් ඒක රූපායතනයක්මයි. ඇහැට පෙනෙන රූප වණි සටහනක් පමණමයි. ඒක බාහිරයි.

දැන් බලන්න ඒ අදහස ඇතුලත තබාගෙන බාහිර රූපයක් දිහා බැලුවත්, තමන් කියන ශරීරය දිහා බැලුවත් ඇහැට පේන වණි රූපයක්මයි කියන එක එයාගේ නුවණට ආවොත් කය දැකලා තියෙනව ද? පේනව ද? නෑ.

ඒකයි මං කිවුවේ මේකට දක්ෂ වෙන්න ඕන කියලා. සත්‍යයේ පිහිටන්න. බොරු කරන්න බෑ. ඉස්සෙල්ලා කිවුවා ඇහැට පෙනෙන්නේ රූපමයි. පොට්ඨබ්බය එහෙම පේනවද? පේන්නෙ නෑ.

කය ඇහැට පේන්නෙ නෑ. ඇහැට පේන්නෙ රූප විතරමයි. ඒක ද වණි සටහනක්. ඒක ද බාහිරයි. ඇහැට කය පේන්න විදියක් නෑ,

මොකද සනිදුසිසන එකම එක ආයතනයයි තියෙන්නෙ. රූපායතනය විතරයි. නිදර්ශනයක් දෙන්න පුළුවන්. දකිනවා කියලා කියන්න පුළුවන්. එකම එක ආයතනය රූපායතනය විතරයි.

පරිසමිතිදා මග්ගයෙ ඥාණ කතාවල දහසය වෙනි වස්තු නානත්වය ඥාණය, පහළොස්වෙනි ගෝචරනානත්ව ඥාණය එහෙම ටිකක් බලන්න, අන්න ඒ මට්ටමට නුවණ හදාගත්තම හොඳම අැති. ඒවයෙ තියෙනවා ආයතනයන්ගෙ නුවණ හදාගන්න ඕන මට්ටම. කොහොමද ආයතන ටික දකින්න ඕන. බාහිර ගෝචර ධර්මයෝ දකින්න ඕන. රූප ශබ්ද ගන්ධයන් අර්බයා නුවණ හදාගන්න ඕන කොහොමද කියලා.

‘රූපං බාහිරං වචන්ථෙති’

රූපය කියන එක බාහිර ධර්මයක් කියලා හොඳට තීරණය කරන්න කියනවා.

‘රූපං මහා භූතානං උපාදාය රූපං වචන්ථෙති’ රූපය කියන එක පඨවි ආපෝ තේජෝ වායෝ එහෙම නෙවෙයි. ඒ මහා භූතයන්ගෙ උපාදාය රූපයක්. වණි සටහනක් කියන එක හොඳට තීරණය කරන්න කියනවා.

‘රූපං අනුත්වා සම්භූතං හුත්වා න භවිස්සති වචන්ථෙති’ පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුව නැතිවෙන ධර්මයක් කියලා නුවණින් බලන්න කියනවා. දැකපු එක තියෙනවා තියෙන එක දකිනවා එහෙම නෙවෙයි.

‘රූපං අවිද්‍යා සම්භූතං, කම්ම සම්භූතං, තණ්හා සම්භූතං, ආභාර සම්භූතං වචන්ථෙති’

ඒ රූපායතනය අවිද්‍යාව කම්ම තණ්හාව ආභාර කියන ඒවගෙහුයි හටගත්තෙ කියලා හොඳට බලන්න.

අනිච්චතො, දුක්ඛතො, රෝගතො, මේ විදියට පෙන්නනවා නුවණින්.

අභ්‍යට පෙනෙන දේට කියනවා රූපය කියලා, රූපය අභ්‍යට විතරයි ගෝචර වෙන්නෙ. අභ්‍ය රූපය විතරයි ගොදුරු කරගන්නෙ. ඒ රූපය ගැන හොඳට බැලුවහම රූපය බාහිරම ධර්මයක්. ඒ බාහිර

රූපය, කෙලෙස් නිසයි අපි ආධ්‍යාත්මිකයි බාහිරයි කියලා දෙකට බෙදාගෙන තියෙන්නේ. කෙලෙසුන්ගෙන් ආධ්‍යාත්මික බාහිර කරගෙන ඉන්න ලක්ෂණයටයි කාමාවචර කියලා කිවුවේ.

සමචිත්ත පරියාය සූත්‍රයෙදි මතක් කරලා තියෙනවා. එක්ම රූපායතනය ආධ්‍යාත්මික බාහිර කියලා දෙකට බෙදන්න බෑ. මේක බාහිරමයි. වණී සටහනක් කියලා දැක්කොත්, ආධ්‍යාත්මික පැත්ත කැපෙනවා. ඒකයි ඇත්ත. කෙලේසෙ අතහැරගොත් චිතරයි දෙකට බෙදීම අතහැරෙන්නේ.

ඵතකොට බාහිර රූපයක් බැලුවත් තමන්ගේ ශරීරය දිහා බැලුවත් පේන්නේ වණී සටහනක්ම චිතරයි මිසක කය පෙනෙන්නේ නෑ. දැන් පේන මතකයක් තිබුනොත් පෙනෙනකොට ම, මේක ඇහැට පෙනෙන්නේ චිත්‍රයක් කියන නුවණ ආවා නම් කය කියලා මොකක් ද හම්බවෙන්න තියෙන්නේ.

නාසය ගත්තොත් නාසය දන්නේ නෑ. දැකලා නෑ. ඇහැර දැකලා නෑ. කන දැකලා නෑ. කය දැකලා නෑ. කවදාවත් දැකලා නැති දෙයක් අරඹයා කෙලෙස් තියෙන්න විදියකුත් නෑ. ඵතකොට අපි හැමකෙනෙකුටම සැබැවින් ම හම්බ වෙලා තියෙන්නේ රූපායතනය, ශබ්දායතනය, ගන්ධායතනය, රසායතනය, පොට්ඨබ්බිඛායතනය, ධම්මායතනය කියන ටික ඔය බාහිර ස්පර්ශ ආයතන හය ඇතුලේ කෙලෙසුන්ගෙන් ආධ්‍යාත්මික ආයතන හදාගෙන තියෙන්නේ. ඒකයි මේක පුදුම වැඩක් කියන්නේ.

දැන් ඇහැට පේන බාහිර රූපායතනය තුලයි ආධ්‍යාත්මික බාහිර කියලා හදාගෙන තියෙන්නේ. කනට සාපේක්ෂව ශබ්දය. ඒ ශබ්දයයි තමන්ගේ ශබ්දය අනුන්ගේ ශබ්දය කියලා දෙකට බෙදාගෙන තියෙන්නේ කෙලෙසුන්ගෙන්.

නාසයට සාපේක්ෂව ගන්ධය බාහිරයි. කෙලෙස්වලට තමයි ඒ ගන්ධය මගේ. අනුන්ගේ කියලා දෙකට බෙදාගෙන තියෙන්නේ. මේ වගේ කෙලේසයකිනුයි අපි මේ ගුටි කන්නේ. කාමාවචර කියන්නේ ඒකයි. ආධ්‍යාත්මික සංයෝජන තියෙනවා නම් ඒ කාමාවචර.

බාහිර සංයෝජන කියන්නේ බාහිරමයි කියන මට්ටමට හිත තියලා තමයි ආධ්‍යාත්මික සංයෝජන වලින් මිඳෙන්න වෙන්නේ.

ප්‍රශ්නයක් :-

ස්වාමීන් වහන්ස, මනසේ රූපයක් ඇතිවෙලා නැතිවෙනකොට වඬී සටහනක් වගේනෙ දැනගන්නෙ. ඒක බාහිර රූපයට ගලපන්න පුළුවන් ද? වඬීයක් දැකලනෙ රූපය කියලා අල්ලගත්තෙ කියලා මනාසතනය පැත්තෙන් ම හිතලා බාහිරේට ගලපන්න බැරිද ඒ රූපය?

‘වක්ඛුංච පජානාති, රූපංච පජානාති යංච තදුහයං උප්පජ්ජති සංයෝජනං තංච පජානාති.

මනංච පජානාති ධම්මංච පජානාති යංච තදුහයං උප්පජ්ජති සංයෝජනං තංච පජානාති’ කියන පරියායක් තියෙනවා.

ඇහැන් දැනගන්න, රූපයත් දැනගන්න ඒ දෙන්නා නිසා උපදින සංයෝජනත් දැනගන්න. මනසත් දැනගන්න. ධම්මාරම්මණත් දැනගන්න. ඒ දෙන්නා නිසා උපදින සංයෝජනත් දැනගන්න කියලා.

දැන් අපිට ඇහෙන්න බැලුවත් සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් බාහිරේ ඉන්න කෙනෙක් කියලයි හිතෙන්නෙ. කාමාවචර මට්ටමේ සංයෝජනය. ඊට පස්සෙ මනසින් ඇතිවුනත් අපිට සංයෝජනය තියෙන්නෙ බාහිරේ ඉන්න කෙනෙක් කියන තැනකින් නිසා දැන් අපිට ගෙවෙන්න ඕන සංයෝජනය තියෙන්නෙ බාහිර. ඒ නිසා දැන් හිතට සිහි වුනත් අපි මෙතෙන්දි නුවණින් බැලිය යුතුයි.

අපි කියමු දරුවා කියලා සිහිවෙනවා. දැන් මේක සිතින් උපන්න විතර්කයක් නේද හටගෙන නැතිවෙනවා නේද කියලා බැලුවට හරියන්නෙ නෑ. මොකද මෙහේ ඉන්නවා කියන හැඟීම තියෙනවා. එහෙනම් දැන් ගෙවෙන්න ඕන කෙලේසෙ. ස්කන්ධ ටිකේ නෙමෙයි ප්‍රශ්නෙ තියෙන්නෙ කෙලේසෙ.

ඒ නිසා දරුවා කියලා සිහිවෙනකොටම මේක මනෝ සම්පිස්සයක් හටගෙන නිරුද්ධ වෙනවා කියලා - ඇත්ත ඒක තමයි - ඒ වුනාට තවම ඒ ඇත්ත දැකින්න අපි සුදුසු නෑ.

අපි දරුවා කියලා සිහිවෙනකොට ම, දරුවා කියලා කියන්නෙ හම ද, මස් ද, ලේ ද, නහර ද, ඇට ද, ඇටමිදුල ද. එතන තියෙන්නෙ ආහාරය නේද? ආහාරයෙන් හැදුන රූපයක් නේද කියලා ඒ උපදින සංයෝජනය ඇති වෙන තැනටයි සිහි නුවණ යෙදිය යුත්තෙ.

එහෙම කරනකොට යම් දවසක් තියෙනවා කෙලෙස් අඩුවෙනකොට, දරුවා කියලා සිහිවෙනකොට නෑ මේක මනෝ සම්පීය්සය නිසා හටගත්ත එකක්. මනෝ සම්පීය්සය නැතිවෙනකොට නැතිවෙනවා කියලා බලන්න පුළුවන් පෙනෙන රූපායතනයට ගැට ගහන්නෙ නැතුව.

දැනට පළවෙනි අදියරේදි මනසින් සිහිවෙන දේ පෙනෙන රූපායතනය හැටියට සලකලා නුවණින් බලන්න. මොකද අපේ ආශ්‍රවය තියෙන්නෙ, සංයෝජනය තියෙන්නෙ පංචායතනයෙ නිසා.

කාමභූමියට මනසත් ධර්මමණත් කාමාවචර වෙලා තියෙන්නෙ. පංචායතනය අනුව ගිහිල්ලා තියෙන්නෙ. ඒ නිසා ඒ මනායතනය ධර්මායතනය වුනාට ඒක රූපාවචර වෙන්නෙ නෑ අපිට.

යම් දවසක් තියෙනවා බාහිරේට යන මට්ටමේ කෙලෙස් අඩුවෙලා සිහි නුවණ පවතින මට්ටමක් ආවහම ඔන්න මේ උපදින විතර්ක මනෝ සම්පීය්සය නිසා කියලා බලන්න පුළුවන්. එතකම් මම කියන්නෙ භාවනා කරන කොට මේ කාලෙදි ගෙදර මතක් වුනා, දරුවා මතක් වුනා කියලා කියනකොට ඒ ඒ හිත්වල අනිත්‍යය බැලුවට අපේ හැඟීම් තියෙන්නෙ බාහිර ඉන්නවා කියන තැනකින් නම් ඒ හැඟීම ගෙවෙන්න ඒ අරමුණ අල්ලගෙන විදර්ශනා කරන්න.

සිහිවෙනවා කියන්නෙ මනෝ සම්පීය්සයක් බව ඇත්ත වුනාට එතන අපිට පිහිටලා ඉන්න බෑ. මේක සිතුවිල්ලක්. ස්පර්ශය නිසා හටගෙන ස්පර්ශය නිරුද්ධ වෙන කොට නිරුද්ධ වෙනවා කියලා මෙනෙහි කළාට 'නෑ. දරුවා එහේ ඉන්නවනේ' කියන හැඟීම තියෙනවා ඒ හින්දා නැවත නැවත හිත් උපදිනවා. එහෙනම් ඒ බාහිර කෙනෙක් ඉන්නවා කියන හැඟීම ලිහෙන තැන ඉඳලා එන්න ඕන.

බාහිර යන්න දෙයක් නැති වුනොත් තමයි මනස බාහිරට යන්නෙ නැතුව තමන් තුල ම නතර වෙන්නෙ. එහෙම නතර වුනාම තමයි, ස්පර්ශය නිසා හටගත්ත දේ නැතිවෙනවා කියන එක පෙනෙන්නෙ.

ඒ නිසා උපදින අරමුණේදි ඒ ස්පර්ශ ආයතනයට නැඹුරු වෙලා විදර්ශනා කරන්න කියන එක තමයි මතක් කරන්නෙ.

නැමදෙනාට ම තෙරුවන් සරණයි.



ධර්ම භුක්තයි. නොමිලයේ බෙදා දීම පිණිසයි.

පොත පිළිබඳ විමසීම් :- 077 7 665 198